

1 četvrtak, 03.03.2005.
2 [Otvorena sednica]
3 [Optuženi je ušao u sudnicu]
4 ... Početak u 10.02h
5 SUDSKA SLUŽBENICA: [simultani prevod] Molim vas, ustanite.
6 Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju sada zaseda.
7 Izvolite sedeti.
8 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Molim predstavnika Sekretarijata da
9 najavi predmet.
10 GĐA SEKRETAR: Predmet IT-00-39-T, *Tužilac protiv Momčila Krajišnika*.
11 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Dobro jutro svima. Veće se izvinjava što
12 smo malo kasnili. Nije to zbog snega, već pre će biti zbog još malo zaostale
13 kijavice, i tako dalje, nešto u tom smislu. Zbog toga smo malo kasnili.
14 Gospodine Hannis, da li ste spremni da nastavimo? A gospođo svedok, kad
15 god Vam je potrebna pauza, molim Vas, recite nam.
16 G. HANNIS: [simultani prevod] Zahvaljujem, časni Sude.
17 GĐA SVEDOK: DOROTHEA HANSON [nastavak]
18 Ispituje g. Hannis: [nastavak]
19 P: Juče smo, mislim, prekinuli rad na tabulatoru 44 /u engleskom
20 transkriptu: "144"/ i Vi ste govorili o tome kako je formirana VRS. A što se
21 tiče tab-a 145, časni Sude, to ću da stavim u programu *Sanction* i to je dokazni
22 materijal koji se nalazi u materijalu gospodina Treanora, odnosno to je Ustav. A
23 član 110 je bio onaj član o kom ste hteli da govorite?
24 O: Da.
25 P: Na šta se to odnosi?
26 O: Jeste, član 110 Ustava Republike Srpske. Da li je moguće da mi date
27
28
29
30

1 registrator?

2 O: Da, ono daje pravo opštinama da oforme, organizuju i da rukovode
3 Teritorijalnom odbranom.

4 P: To je to, u redu je.

5 O: Mislím da je takva formulacija. Ali, to se odnosi na opštinske
6 vlasti, na opštinu kao telo. Koliko znamo, krizni štabovi su preuzeli svu vlast,
7 sva ovlašćenja opštinske skupštine. Znači, to se odnosi na pravo i obavezu
8 opština da oforme i organizuju nacionalnu odbranu i da upravljaju Teritorijalnom
9 odbranom.

10 P: Sada bih prešao na *tab* 146 u registratoru, *master tab* 101. Možete li
11 mi reći šta je to?

12 O: Jeste, ovo je sledeći niz dokumenata. To su primeri toga kako krizni
13 štabovi oformljavaju Teritorijalnu odbranu, kako izdaju naredbe Teritorijalnoj
14 odbrani, kako imenuju komandante Teritorijalne odbrane, a sve to u skladu sa
15 Ustavom i u skladu sa uputstvom od 19. decembra kojim se popunjavaju rezerve
16 Teritorijalne odbrane i organizuje odbrana.

17 Ovaj dokument je odluka Kriznog štaba Bihaća od 3. maja 1992. godine,
18 kojom se imenuje komandant TO-a, zamenik komandanta i načelnik štaba onoga što
19 zovu 1. brigada Srpske opštine Bihać.

20 A takođe bih Vam skrenula pažnju na zaglavlje, u kome se kaže: "Srpska
21 opština Bihaća i Opštinski odbor SDS-a Bihać" - međutim, to je izdao komandant
22 Kriznog štaba i to znači da postoji preklapanje između SDS-a, Kriznog štaba i
23 uopšte opštine, kao takve, što se često vidi u dokumentima Kriznog štaba.

24

25

26

27

28

29

30

1 P: A da li to ustvari odražava odnos između Kriznog štaba i
2 Teritorijalne odbrane?

3 O: Da, pokazuje da je komandant Kriznog štaba onaj koji postavlja
4 komandanta Teritorijalne odbrane, što po meni ukazuje na to da on ima ovlašćenje
5 nad Teritorijalnom odbranom i da ima određenu ulogu u uspostavljanju
6 Teritorijalne odbrane.

7 P: A ova poslednja stavka, da li se tu pominje -

8 O: Jeste. Znači, govorimo o tački broj 5. Kaže se: "Komandant brigade će
9 primati sve komande i zaduženja od Kriznog štaba Opštinskog odbora SDS-a
10 Bihaća." Znači, te komande i zaduženja će primiti, onako kako su identifikovane
11 /kako je prevedeno/.

12 P: I -

13 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da li mogu ja da pitam jedno pitanje s
14 tim u vezi? Nisam video reči "TO" u tom zaglavlju.

15 GĐA SVEDOK: [simultani prevod] Jeste, samo se nalaze u naslovu.

16 G. HANNIS: [simultani prevod] Zahvaljujem.

17 P: Kao još jedan primer toga kako Krizni štab izdaje naređenja jednoj
18 vojnoj jedinici, mogu da Vas sad usmerim na tabulator 147, *master tab* broj 248,
19 i da Vas zamolim da nam kažete šta je to?

20 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ja vidim da postoje dva dokumenta pod
21 146. Je li to iz nekog konkretnog razloga? Takođe vidim da ima odluka od 4.
22 juna, ili je to greška?

23 G. HANNIS: [simultani prevod] Vaša visosti -

24

25

26

27

28

29

30

1 GĐA SVEDOK: [simultani prevod] Moguće je da su ti dokumenti... oni su,
2 ustvari, uzeti zajedno, kao jedan skup dokumenata, pa da su dva dokumenta
3 objedinjena. Čini mi se da su tako ušli u sistem. Znači, te dve strane kao jedna
4 stranica.

5 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da.

6 GĐA SVEDOK: [simultani prevod] Neću sad govoriti o ovome.

7 G. HANNIS: [simultani prevod] Časni Sude, mislim da je to nepotrebno.

8 P: Mi ćemo sada preći na registrator 147, *master tab* broj 248.

9 O: Ovo je naredba komandanta Kriznog štaba Bosanske Krupe od 5. aprila
10 1992. To je, znači, naredba komandantu brigade - čitam tačku 2 - znači:
11 "komandantu brigade, /?komandantima bataljona, komandantu štaba TO-a/
12 policijskom komandantu, operativcu koji je na dužnosti, kojima se nalaže da ne
13 smeju da napuste svoja mesta boravišta i da moraju da se jave štabu Kriznog
14 štaba svaka dva sata."

15 Prema tome, to ukazuje na obavezu obaveštavanja. Krizni štab naređuje
16 Teritorijalnoj odbrani i očekuje da mu se Teritorijalna odbrana javlja u
17 određenim intervalima.

18 P: U redu. Idemo sada na tabulator 48, *master tab* 252.

19 O: Ovo je odluka privremene vlade Zvornika - da, trebaju mi dva primerka
20 - datum 18. april 1992. godine. Jedan je o formiranju specijalne jedinice
21 Teritorijalne odbrane, gde se kaže da će sedište ove specijalne jedinice biti u
22 Karakaju, u firmi "Standard", i da će zadaci posebne jedinice biti da "obezbedi
23 teritoriju opštine Zvornik i da vrši druge dužnosti koje joj dâ Vlada Srpske
24
25
26
27
28
29
30

1 opštine Zvornik." Znači, to je privremena Vlada, koja oformljuje jednu
2 specijalnu jedinicu i kaže da će joj izdavati njena zaduženja i zadatke.

3 P: Sledeća dva, mislim da se takođe odnose na Zvornik. Znači,
4 prezentacioni registrator 149, *master tab* broj 416.

5 P: Da, to su dva dokumenta. Prvi je odluka privremene Vlade kojom se
6 razrešavaju ljudi iz komande Teritorijalne odbrane Zvornik, a to je odluka koja
7 nosi datum... odnosno, bolje rečeno, objavljena je u *Službenom glasniku* Zvornika
8 28. aprila. Međutim, očigledno je sama odluka doneta 10. aprila. Znači, oni su
9 tu razrešeni. A drugim dokumentom se postavljaju drugi pripadnici. Znači da je
10 privremena Vlada imala ovlašćenja da razrešava pripadnike komande Teritorijalne
11 odbrane.

12 P: Sledeći registrator 150 -

13 SUDIJA HANOTEAU: [simultani prevod] Oprostite što Vas prekidam.

14 149, molim pojašnjenje. Broj 26 /u engleskom transkriptu: "126"/,
15 "Naređenje za uspostavljanje komisije o raščišćavanju fronta". Da li biste,
16 molim Vas, mogli da mi razjasnite o čemu se radi u toj rečenici, u čemu je
17 značaj te rečenice?

18 GĐA SVEDOK: [simultani prevod] Govorite o ovoj levoj strani te stranice?

19 SUDIJA HANOTEAU: [simultani prevod] Da. Da, da. Vidite tu rečenicu?

20 GĐA SVEDOK: [simultani prevod] Vidim, Vaša visosti. Pre svega, htela bih
21 da kažem da je ovo preštampan... odnosno, prevod stranice iz *Službenog glasnika*

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 *Opštine Zvornik*. Znači, tu bi, ovaj, razne odluke bile štampane, bilo na levoj
2 ili na desnoj strani stranice takvog jednog glasnika. Ne znam da li razumete da
3 je ovo prethodna jedna odluka, na ovoj drugoj strani.

4 Odnosno, ono što po meni to znači, a videla sam i ranije da se u
5 dokumentima Kriznih štabova pominje to na sličan način, mislim da se to odnosi
6 na jedan proces koji se naziva "čišćenjem", "asanacijom". To se dešava nakon
7 borbe. Znači, uklanjanje mrtvih tela i mrtvih životinja nakon što se okončaju
8 borbe. Znači, čišćenje terena. Jer vidim to u mnogim razgovorima, ali to nije
9 deo ove konkretne odluke.

10 SUDIJA HANOTEAU: [simultani prevod] Zahvaljujem Vam.

11 G. STEWART: [simultani prevod] Časni Sude, ono što je istakao sudija
12 Hanoteau očigledno se odnosilo na 26, a ne na 126.

13 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Zahvaljujem.

14 G. HANNIS: [simultani prevod]

15 P: Gospođo Hanson, što se tiče te konkretne stavke, da li se to često
16 naziva "sanitacija", "asanacija", a ne "čišćenje"?

17 O: Da, asanacija.

18 P: Hteo sam da Vas pitam u vezi sa tabulatorom 150, *master* tabulator
19 253.

20 O: Da, to je u vezi sa odlukom privremene Vlade, odnosno odluka
21 privremene Vlade kojom se formira komanda TO-a. To je ta odluka kojom su oni
22 razrešavali ljude, odnosno postavljali druge na njihova mesta.

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Pod stavkom 1, oni su za komandanta /?štaba/ Teritorijalne odbrane
2 postavili Marka Pavlovića, a datum odluke je 28. april 1992. godine.

3 P: Zahvaljujem. Da. Da li je uopšte ovaj proces konstatovan da se kao
4 takav odvija na opštinskom nivou, odnosno da li je to uviđeno od strane viših
5 nivoa?

6 Da Vas sad uputim na tabulator 151, a mislim da imate izvod iz tog
7 dokumenta. To je *master* tabulator broj 255, i nalazi se u izveštaju /?to je
8 izveštaj/ o borbenoj gotovosti za VRS, koji je objavljen aprila 1993. godine.
9 Recite nam, o kojoj strani ćete sada govoriti?

10 O: Stranica 10 u originalu je 00607349, čini mi se. Samo da proverim sad
11 ovaj original pasusa gde se nalazi. Jeste, to je treći pasus odozgo na B/H/S-u,
12 a na stranici 10 na kraju u engleskoj verziji.

13 Kao što ste sami rekli, ovo je izveštaj same VRS kojim se opisuje prva
14 godina sukoba. Mislim da je važno videti prikaz vojske o tome kako su se stvari
15 razvijale u ovom vremenu.

16 "Funkcija rukovođenja i komande u okviru osnivanja Vojske Republike
17 Srpske razvijala se u dve faze: prva je bila od 1. aprila do 15. juna, a druga
18 od tog datuma pa do današnjega dana. Značajan razvoj u prvom periodu bilo je
19 samoorganizovanje opštinskih i drugih regionalnih jedinica na bazi jedinica
20 Teritorijalne odbrane pod političkim i patriotskim uticajem Srpske demokratske
21 stranke."

22 P: A da li ste imali još jedan izvod o kom ste hteli da nam govorite,
23 koji ste posvetlili na stranici 13 na engleskom jeziku?

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Jeste. Stranica 13 na engleskom. Na B/H/S-u 00609351 /u engleskom
2 transkriptu: "00607351"/. To je na početku, odnosno u sredini strane, gde se
3 govori o pešadijskim jedinicama.

4 "Pešadijske jedinice, koje su kroz samoorganizaciju izrasle masovno iz
5 Teritorijalne odbrane i drugih jedinica, korišćene su samo na početku rata, u
6 skladu sa odlukom kriznih štabova i drugih organa vlasti."

7 P: Zahvaljujem. Imate li još nešto da dodate iz tog dokumenta sada?

8 O: Pa, ova sledeća... prva rečenica sledećeg paragrafa takođe jednostavno
9 nastavlja tu priču.

10 "Kada je Vojska Republike Srpske formirana, tri /?te/ jedinice su
11 uvrštene u nju. Na mestima gde nije bilo jedinica bivše JNA, koje bi služile kao
12 osnova za formiranje novih jedinica, one su bile osnova za oformljivanje
13 jedinica pešadije."

14 Mislim da ovi paragrafi daju jedan dobar rezime onoga što ja hoću da
15 pokažem uopšte ovim dokumentima. Tamo gde je postojala JNA, u nekim mestima, to
16 je bila osnova za buduću vojsku, a na drugim mestima SDS je rukovodio
17 organizacijom jedinica koje su kasnije... kojima su u početku komandovali krizni
18 štabovi i slična tela, a kasnije su formirale osnovu za VRS.

19 P: A posebno tokom vremena između izbijanja sukoba, početkom aprila, i
20 formiranja same VRS, sredinom maja, da li ste bili svedok i drugih primera da
21 lokalni krizni štabovi pokušavaju da rukovode vojnim jedinicama u svojim
22 oblastima?

23
24
25
26
27
28
29
30

1 O: Jeste, videla sam više takvih primera preuzimanja ovlašćenja nad ovim
2 jedinicama tokom ovog vremena, uopšte preuzimanja od strane kriznih štabova,
3 vlasti koji su sami sebe proglasili opštinskim vlastima, i to je bilo pre
4 formiranja VRS. Ima više primera gde krizni štabovi, polažu pravo na to da
5 utiču, odnosno da daju naloge i da upravljaju ovim jedinicama.

6 P: Možemo onda da počnemo time što ću Vas pitati o sledećem tabulatoru,
7 broj 152, *master tab* broj 198. Recite nam prvo odakle je taj dokument i onda nam
8 recite šta je to što ste podvukli.

9 O: Ovo je dokument iz Bratunca. To je odluka Kriznog štaba Srpske
10 Autonomne Oblasti Birač, u koje okvire potpada Bratunac, od 29. aprila 1992.
11 godine. Ovaj dokument je zanimljiv jer... prvo je njegova preambula interesantna,
12 i na to bih Vam skrenula pažnju, jer se u njoj kaže: "U skladu sa odlukom
13 Nacionalnog saveta za bezbednost..." Ovo kad kaže, znači da Krizni štab zasniva
14 svoje postupanje na odluci koja je doneta na republičkom nivou. A zatim, u tački
15 3 na sledećoj stranici, imamo prevod naredbe, odnosno odluke kojom se proglašava
16 ratno stanje, gde se precizira da će se "mobilizacija izvršiti od strane
17 opštinskih štabova i da će sve jedinice, uključujući i postojeće vojne jedinice,
18 doći pod komandu opštinskih kriznih štabova i Kriznog štaba Srpske Autonomne
19 oblasti Bihaća /?Birač/."

20 Konstatujem da je ovo od 29. aprila, znači dva dana pre nego što je
21 proglašena Savezna Republika Jugoslavija, i status JNA u Bosni je sada doveden

22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 u pitanje. Znači, vidimo da se regionalni krizni štab postavlja na ovaj način,
2 odnosno da će čak i vojne jedinice biti stavljene pod komandu opštinskih kriznih
3 štabova.

4 P: I to bi, znači, obuhvatalo i jedinice JNA?

5 O: Čini se da bi.

6 P: Onda da Vas pitam za prezentacioni tabulator 153, broj *mastera* 275.

7 O: Ovo je naređenje Ratnog predsjedništva Bosanske Krupe od 24. aprila
8 1992. Naređenje komandi 1. krajiške brigade da se unište, razore tri mosta.
9 Istakla bih da je ovo eksplicitno naređenje, a juče, Veće je primetilo da mesec
10 dana kasnije je sličan dokument bio nazvan "preporukom", što mislim da pokazuje
11 kako je došlo do promena, do tranzicija od prvih kriznih štabova i sličnih tela
12 koji su najpre direktno komandovali na izvesnim mestima, a kasnije izdavali
13 preporuke i radili na koordinaciji.

14 P: Kad je reč o ovom konkretnom dokumentu, koja je to opština?

15 O: Da, to je Bosanska Krupa, i naređuje se brigadi da uništi tri mosta.
16 Prisetićete se onoga što je Vještica rekao na zasedanju Skupštine od 12. maja,
17 kada je traženo da se konkretno unište neki mostovi i da se planira uništavanje
18 nekih drugih.

19 P: Molim sada da pogledate prezentacioni tabulator 154, *master* tabulator
20 142.

21 O: Ovo su stranice iz dnevnika Nedeljka Rašule, predsednika Kriznog
22 štaba Sanski Most, i to konkretno sednice Opštinskog odbora SDS-a Sanski Most od
23 14. aprila 1992. godine.

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Molim Vas da nam kažete na koji isečak mislite?

2 O: Mislim na stranicu 19, počev od stranice 19. Naslov je "Postupanje u
3 preuzimanju vlasti i uspostavljanju Srpske opštine Sanski Most".

4 P: A gde je to na B/H/S-u?

5 O: Na B/H/S-u, to je 01369256. Pod 4. stavkom na tom spisku, na sledećoj
6 stranici u prevodu, kaže: "Krizni štab, koji se sastoji od sledećih članova, će
7 biti zadužen za sve sledeće akcije." I, pod 2), stoji da je pukovnik Nedeljko
8 Aničić član Kriznog štaba. Kao što stoji na toj i na sledećim stranicama, tu
9 stoji da se brigada pripremi, da bude u stanju pripravnosti, kako bi pomogla u
10 obavljanju te aktivnosti. Ne vidim gde je to na sledećoj stranici u prevodu, ali
11 jasno je da Krizni štab deluje zajedno sa vojskom pri preuzimanju vlasti.

12 P: Hvala. Molim da pređemo na tabulator 155; to je *master* tabulator 244.

13 O: Ovo je pismo Ratka Adžića - on se ovde potpisao kao komandant
14 Ilijaške VSN BiH - i u zaglavlju vidimo da je to Ilijaš komanda srpske vojske. I
15 rekla bih da VSN na srpskom znači "vojska srpskog naroda". Dakle, imamo VSN za
16 "vojsku srpskog naroda". Ovdje nije objašnjeno šta znači VSN, ali u pismu je
17 jasno da je to "vojska srpskog naroda". Datum je 12. jun 1992. godine i upućeno
18 je predsedniku Predsedništva Srpske Republike BiH. I u pismu obaveštava
19 predsednika o stanju stvari na terenu i traži tri do pet tenkova i tri samohodna
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 protivvazdušna topa, kako bi očistio izvesna mesta na teritoriji opštine Ilijaš.

2 Tako, vidimo ovde da je Ratko Adžić takođe i predsednik Kriznog štaba
3 Ilijaša i vidimo da se on naziva komandantom vojske i traži tenkove i
4 protivvazdušno oružje, kako bi raščistio opštinu.

5 Dakle, u originalu stoji "da očistim"; dakle, to je kao čišćenje, "da
6 očistim". /prevod engleskog transkripta: "To je drugi oblik riječi od one što
7 smo vidjeli, 'asanacija'"/

8 P: Imamo druge primere da su u kriznim štabovima preuzimali ulogu
9 vojske.

10 O: Da. Vidimo da se predsednik kriznog štaba potpisuje kao komandant.
11 Prisetićete se da je to izraz upotrebljen u uputstvu od 19. decembra.

12 Takođe imamo da i ljudi koji su bili na čelu kriznog štaba za sebe kažu
13 da su vlast iznad vojne i civilne vlasti.

14 P: Sledeći tabulator je 156, master tabulator 223. Reč je o video-snimku
15 razgovora sa Jovanom Tintorom.

16 O: Jovan Tintor je bio predsednik Kriznog štaba Vogošće i član Glavnog
17 odbora SDS-a.

18 P: Pre nego što poslušamo ovaj snimak, recite nam najpre par stvari. S
19 kim je obavljen taj razgovor?

20 O: Da. Ovo je emitovano na televiziji 1994. godine. Reč je o emisiji
21 koju je vodio Risto Đogo, a emisija je nazvana "Moj gost, njegova istina", i ovo
22 je razgovor sa Jovanom Tintorom koji se odnosi na obrazovanje SDS-a tokom rata.
23 Imam tri isečka na koja bih želela da Vam skrenem pažnju.

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Prije nego što počnemo da slušamo te isečke, molim da nam kažete na
2 kojoj stranici se to nalazi u verziji na engleskom?

3 O: Prvi pasus je na stranici 7, 7 i 8. Samo da potražim gde je to na
4 verziji na B/H/S-u.

5 G. HANNIS: [simultani prevod] Da vidimo da li možemo i mi da nabavimo
6 jedan primerak.

7 GĐA SVEDOK: [simultani prevod] Na B/H/S-u to je 00255238.

8 G. HANNIS: [simultani prevod] Da li želite da stavimo verziju na
9 engleskom na grafoskop? Ne znam šta je više od pomoći prevodiocima u kabinama.

10 [Gleda se video-snimak]

11 "Risto Đogo: I onda ste... Vi ste bili predsjednik Kriznog štaba Vogošće?

12 Jovan Tintor: Da, bio sam komandant Kriznog štaba, ovaj, kome su bile
13 podređene, u to vreme, i vojna i civilna vlast. Ja sam, ovaj, vrlo ozbiljno
14 shvatio zadatak i shvatio sam šta treba u to vreme raditi. Jer Vi znate da je
15 06.04. već počeo rat, ovaj, u... u Sarajevu. Mi smo se prihvatili puške, ljudi su
16 dobili svoje određene zadatke i ja sam krenuo, naravno, ovaj, sa svojim ljudima,
17 sa svojim jedinicama -"

18 SUDIJA ORIE: /prevod engleskog transkripta: "Čini se da imamo tehnički
19 problem."/

20 G. HANNIS: [simultani prevod] Mi smo pre puštali u potpunosti
21 presretnute razgovore i snimke. Možda bismo mogli tako da radimo, dakle da
22 pustimo jedan deo, pa da onda pravimo pauzu svakih par minuta, pa da onda
23 prevodilac prevede poslednje rečenice koje smo čuli. Da li se prevodioci slažu?

24

25

26

27

28

29

30

1 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] U redu, nastavimo tako.
2 G. HANNIS: [simultani prevod] Molim da ponovo poslušamo početak.
3 [Gleda se video-snimak]
4 "Jovan Tintor: ...u Novom Sadu.
5 Risto Đogo: I onda ste... Vi ste bili predsjednik Kriznog štaba Vogošće?
6 Jovan Tintor: Da, bio sam komandant Kriznog štaba, ovaj, kome su bile
7 podređene, u to vreme, i vojna i civilna vlast. Ja sam, ovaj, vrlo ozbiljno
8 shvatio zadatak i shvatio sam šta treba u to vrijeme raditi. Jer Vi znate da je
9 06.04. već počeo rat, ovaj, u... u Sarajevu. Mi smo se prihvatili puške, ljudi su
10 dobili svoje određene zadatke i ja sam krenuo, naravno, ovaj, sa svojim ljudima,
11 sa svojim jedinicama tamo gde je srpska zemlja, da odbranimo srpsku zemlju i da
12 uspostavimo apsolutno mir i, ovaj, vlast na toj našoj teritoriji. Međutim -"
13 G. HANNIS: [simultani prevod]
14 P: Da li biste želeli da prokomentarišete ovaj isečak?
15 O: Ovde se jasno kaže da, kao komandant Kriznog štaba, on je bio
16 nadređen vojnim i civilnim organima i vodio svoje jedinice "u cilju
17 uspostavljanja vlasti na toj /?našoj/ teritoriji".
18 Sledeći pasus počinje pri dnu iste stranice na engleskom, a u verziji
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 na B/H/S-u to je otprilike na trećini stranice... sledeće stranice, 00252388 /u
2 engleskom transkriptu: "00255238"/. Oprostite, 5239.

3 P: Molim da poslušamo i taj snimak.

4 [Gleda se video-snimak]

5 "Jovan Tintor: Pa vidite, kada je već počeo rat - ja nemam dva minuta
6 vojnog obrazovanja - al' stavio sam se na čelo, ovaj, tog naroda i kao komandant
7 i kao, ovaj, civilni rukovodilac. Uzô sam pušku u ruke i, onako kako sam znao i
8 umio, organizovô narod. Veliki je bio taj naš front koji sam ja držao, nije to
9 bilo samo Vogošća. Ja sam smatrao da treba da pomognem svim Srbima na
10 teritorijama gde nisu bili dobro uvezani, pa sam držao 64 kilometra fronta, od
11 bolni... -"

12 G. HANNIS: [simultani prevod]

13 P: Da li imate neki komentar?

14 O: Ovde je jasna njegova vojna i civilna vlast. I, kad je reč o frontu,
15 on kaže da drži dugu liniju fronta, tako da je jasna njegova vojna uloga.

16 Sledeći paragraf /?odlomak/ je pri dnu istog paragrafa; to je, dakle,
17 stranica 8 u prevodu, a u verziji na B/H/S-u to je sledeća stranica, 0052240 /u
18 engleskom transkriptu: "00255240"/, otprilike trećinu dalje.

19 P: Hvala. Molim da poslušamo.

20 [Gleda se video-snimak]

21 "/nerazgovetno/ Jer ja sam obaviješten... bio sam na jednom sastanku,
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 ovaj, na Vracama, gde je trebao da prisustvuje i gospodin Kukanjac. Tada ga
2 nisam, ovaj, nisam imao sreće da ga sretem /sic/, ali sam sreo našeg današnjeg
3 generala, gospodina Subotića, predsjednika Karadžića, predsjednika Krajišnika,
4 Miću Stanišića, Momčila Mandića, i na tom sastanku je bilo govora da se moramo
5 spojiti i da presiječemo grad i da, ovaj, uđemo u grad, tim putem bivše... bivšeg
6 Bratstva i jedinstva.

7 Risto Đogo: Srpskih ratnika, most?

8 Jovan Tintor: Most Srpskih ratnika. Preko tog mosta da se povežemo i
9 gore na Vrbanji mostu. Naravno, ovaj, dobio sam naređenje - to je ustvari...
10 dogovor je bio samo - da uzmemo i Vojnu bolnicu i da se spojimo tim putem. Meni
11 su dali, ovaj, takve instrukcije i rekli su: 'Idi na Žuč i čekaj komandu, poveži
12 se sa Pofalićima i, kada budeš dobio to naređenje, k... gospodin Kukanjac će
13 izdat' naređenje, i vi ćete sići i presjeći grad i tako ćemo, ovaj, uspostaviti
14 kontakt sa jednom i drugom stran... srpskom stranom.' I ja lično mislim, da smo to
15 tada uradili, da bi rat u to vreme stao. Sarajeva... Sarajevo bi bilo podeljeno na
16 dvije enklave..."

17 G. HANNIS: [simultani prevod] Hvala.

18 P: Možete li ovo, molim Vas, prokomentarisati?

19 O: Ovo je takođe interesantno, ne samo zato što govori o svojoj vojnoj
20 ulozi, već i zato što kaže da ide na sastanak sa Karadžićem i gospodinom
21 Krajišnikom, kao i s drugim vođama, Stanišićem, Mandićem, kako bi govorili o
22 podeli Sarajeva na dve vojne oblasti. On kaže: "Dao sam im naređenje /?Dobio sam
23 naređenje/, " pa se onda ispravlja: "Dogovorili smo se," što znači da su vodili
24 neke razgovore, dakle, da su postigli sporazum o tome kako će on i... kako će on

25

26

27

28

29

30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Prazna stranica umetnuta radi usklađivanja numeracije stranica.

1 dejtstvovati na terenu. I kaže da do te operacije nije došlo onako kako su se
2 bili dogovorili. Ali smatram da je taj sastanak i rasprava koja je vođena
3 značajni, s obzirom na ono što se kasnije desilo.

4 P: Hvala. Želeo bih sad da Vam postavim /?Vas pitam/ nešto o jednom
5 drugom vođi kriznog štaba koji je preuzeo vojnu ulogu. Reč je o tabulatoru 157,
6 *master* tabulator 417. Reč je o presretnutom razgovoru između Nedeljka
7 Prstojevića i Miroslava Gagovića, 23. maja 1992.

8 No, pre nego što ga poslušamo, možete li nam, molim Vas, reći gde
9 počinje ovaj isečak?

10 O: To je na 2. stranici verzije na engleskom, osam kućica od dna.
11 Prstojević kaže: "Međutim, ti ljudi bi to trebali da znaju," a to je pri dnu
12 verzije na B/H/S-u 04014074. Dakle, to je poslednji ovaj paragraf na toj
13 stranici.

14 P: Molim da poslušamo i taj snimak.

15 [Sluša se presretnuti razgovor]

16 "Nedeljko PRSTOJEVIĆ: Pa ipak, ti ljudi tu treba da znaju ilidžansku
17 politiku.

18 Milosav GAGOVIĆ: Da?

19 Nedeljko PRSTOJEVIĆ: Jer imamo i mi neku, kao velika, najviša opština...

20 Milosav GAGOVIĆ: Sigurno.

21 Nedeljko PRSTOJEVIĆ: ...na području Sarajeva imamo politiku.

22 Milosav GAGOVIĆ: Sigurno.

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Nedeljko PRSTOJEVIĆ: Naša politika vezato /sic/ za izbjeglice iz
2 Sarajeva.
3 Milosav GAGOVIĆ: Dobro.
4 Nedeljko PRSTOJEVIĆ: Sve Srbe - žensko, muško, malo, veliko - Ilidža
5 prihvata...
6 Milosav GAGOVIĆ: Dobro.
7 Nedeljko PRSTOJEVIĆ: ...i može smjestit'.
8 Milosav GAGOVIĆ: Dobro.
9 Nedeljko PRSTOJEVIĆ: Smještaj, hrana, sve ostalo.
10 Milosav GAGOVIĆ: Dobro.
11 Nedeljko PRSTOJEVIĆ: Drugo, iz... iz Sarajeva ne može nijedan Musliman
12 izići.
13 Milosav GAGOVIĆ: Molim?
14 Nedeljko PRSTOJEVIĆ: Iz Sarajeva ne dozvoljavamo izlazak Muslimana...
15 Milosav GAGOVIĆ: Dobro.
16 Nedeljko PRSTOJEVIĆ: /nerazgovetno/ ...isti broj Srba.
17 Milosav GAGOVIĆ: Dobro.
18 Nedeljko PRSTOJEVIĆ: Jer ja sam zbog iste politike prihvatio ovo jednom
19 da /nerazgovetno/ obraz sa srpskim narodom.
20 Milosav GAGOVIĆ: Dobro.
21 Nedeljko PRSTOJEVIĆ: To sam prihvatio i uzeo crno na bijelo, i rekô onom
22 mojem press-centru da protokoliše...
23 Milosav GAGOVIĆ: /nerazgovetno/
24 Nedeljko PRSTOJEVIĆ: ...stavove za istoriju, a da pro... -
25
26
27
28
29
30

1 Milosav GAGOVIĆ: Dobro, Neđo.

2 Nedeljko PRSTOJEVIĆ: Al' molim te, sad u nekim pregovorima, da ne... čujem

3 nešto, kaže spremaju neki novi konvoj. Neće proć'!

4 Milosav GAGOVIĆ: Pravo imaš, komanduješ, rukovodiš, i gotovo.

5 Nedeljko PRSTOJEVIĆ: Neće proći -"

6 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Čuo sam još jedan glas, nešto između,

7 nešto u vezi sa ponavljanjem određenog pasusa. Jesam li to tačno čuo ili nisam?

8 G. HANNIS: [simultani prevod] Bilo je nekih teškoća, koliko ja shvatam.

9 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Onda dajte da ponovo preslušamo. I da li

10 francuska kabina prevodi sa engleskog, kako ja mislim ili...?

11 Dobro, sad sam na kanalu 5, pa mogu da pratim.

12 Da li vi sad prevodite sa engleskog ili direktno sa B/H/S-a?

13 GĐA PREVODILAC: To je pitanje francuskoj kabini.

14 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Pa da ponovo počnemo, onda.

15 [Sluša se presretnuti razgovor]

16 "Milosav GAGOVIĆ: E?

17 Nedeljko PRSTOJEVIĆ: Pa ipak, ti ljudi tu treba da znaju ilidžansku

18 politiku.

19 Milosav GAGOVIĆ: Da?

20 Nedeljko PRSTOJEVIĆ: Jer imamo i mi neku, kao velika, najviša opština...

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Milosav GAGOVIĆ: Sigurno.

2 Nedeljko PRSTOJEVIĆ: ...na području Sarajeva imamo politiku.

3 Milosav GAGOVIĆ: Sigurno.

4 Nedeljko PRSTOJEVIĆ: Naša politika vezato /sic/ za izbjeglice iz
5 Sarajeva.

6 Milosav GAGOVIĆ: Dobro.

7 Nedeljko PRSTOJEVIĆ: Sve Srbe - žensko, muško, malo, veliko - Ilidža
8 prihvata...

9 Milosav GAGOVIĆ: Dobro.

10 Nedeljko PRSTOJEVIĆ: ...i može smjestit'.

11 Milosav GAGOVIĆ: Dobro.

12 Nedeljko PRSTOJEVIĆ: Smještaj, hrana, sve ostalo.

13 Milosav GAGOVIĆ: Dobro.

14 Nedeljko PRSTOJEVIĆ: Drugo, iz... iz Sarajeva ne može nijedan Musliman
15 izići.

16 Milosav GAGOVIĆ: Molim?

17 Nedeljko PRSTOJEVIĆ: Iz Sarajeva ne dozvoljavamo izlazak Muslimana...

18 Milosav GAGOVIĆ: Dobro.

19 Nedeljko PRSTOJEVIĆ: /nerazgovetno/ ...isti broj Srba.

20 Milosav GAGOVIĆ: Dobro.

21 Nedeljko PRSTOJEVIĆ: Jer ja sam zbog iste politike prihvatio ovo jednom
22 da /nerazgovetno/ obraz sa srpskim narodom.

23 Milosav GAGOVIĆ: Dobro.

24

25

26

27

28

29

30

1 Nedeljko PRSTOJEVIĆ: To sam prihvatio i uzeo crno na bijelo, i rekô onom
2 mojem press-centru da protokoliše...

3 Milosav GAGOVIĆ: /nerazgovetno/

4 Nedeljko PRSTOJEVIĆ: ...stavove za istoriju, a da pro... -

5 Milosav GAGOVIĆ: Dobro, Neđo.

6 Nedeljko PRSTOJEVIĆ: Al' molim te, sad u nekim pregovorima, da ne... čujem
7 nešto, kaže spremaju neki novi konvoj. Neće proć'!

8 Milosav GAGOVIĆ: Pravo imaš, komanduješ, rukovodiš, i gotovo.

9 Nedeljko PRSTOJEVIĆ: Neće proći -"

10 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Zahvaljujem i jako se divim brzini s
11 kojom ste preveli.

12 G. HANNIS: [simultani prevod] Zahvaljujem.

13 P: Izvolite, gospođo Hanson.

14 O: Ovde me je impresioniralo ono što je rekao komandant vojske, pošto je
15 Gagović u to vreme bio vršilac dužnosti komandanta 4. sarajevskog korpusa, ono
16 što me je dojmilo je to što on kaže komandantu kriznog štaba: "Ti komanduješ, ti
17 si taj koji ima kontrolu." On jednostavno priznaje vlast Prstojevića u njegovoj
18 opštini i to veoma mnogo ukazuje na tu komunikaciju, odnosno ta činjenica da
19 komandant kriznog štaba zove komandanta vojske i kaže: "Neću pustiti konvoj da
20 prođe," a komandant armije kaže: "Ti si taj koji određuješ politiku," i to
21 prihvata. To ne znači da Prstojević *de facto* ima komandu nad armijom *per se*, ali
22 da to armija priznaje. A reč "komandovanje" očigledno ima određenu težinu u
23 vojnoj terminologiji, tako da on prihvata, priznaje ovlašćenja kriznog štaba po
24 ovom pitanju.

25 P: Zahvaljujem. Sledeća dva tabulatora koja ste stavili takođe govore o
26 ovome.

27

28

29

30

1 O: Da. Prstojević je predsednik Kriznog štaba Ilidža, a Gagović, kao
2 komandant... vršilac dužnosti komandanta 4. korpusa.

3 P: Znači, to je tabulator 158, *master* 326, koji se odnosi na
4 Prostojevića; tabulator 159, *master* 437, koji se odnosi na Gagovića.

5 Znači, idemo dalje, na tabulator 160 u prezentacionom regulatoru,
6 *master* 174. Hoćete li nam reći šta je taj dokument i šta ste hteli da nam
7 pokažete iz tog dokumenta?

8 O: Ovo je zapisnik zasedanja Vlade 21. maja 1992. godine. To smo već i
9 ranije videli, u vezi sa podrškom kriznim štabovima. I ovde bih Vam skrenula
10 pažnju na stranicu 3 prevoda, znači negde dve trećine niz stranicu. A u
11 originalu, na strani 3 - to je, znači, 01245324, to je peta tačka odozgo. U
12 samom originalu ima jedan prazan prostor, kao što se i kaže u prevodu.

13 P: A, znači, postoji i u originalu i u prevodu jedan odgovarajući takav
14 prazan prostor?

15 O: Jeste, postoji i u originalu. Vlada je odlučila "da donese odluku o"
16 nečemu, a nešto je u vezi "sa kriznim štabovima, kako je vojska preuzimala
17 odbranu i da stvori uslove za rad redovnih institucija".

18 Kao što smo videli i ranije, postojala je orijentacija da se ukinu
19 krizni štabovi; oni, ustvari, eksplicitno kažu, na sledećem zasedanju Vlade, da
20 se ukinu krizni štabovi. To bi ustvari odgovaralo ovoj formulaciji koja je data
21 ovde, jer kažu da, s obzirom da sama vojska preuzima odbranu - to je ono na šta
22 ja hoću da Vam skrenem pažnju - oni rade nešto u vezi sa kriznim štabovima. Kao
23 što znamo, sledeća odluka je da treba da odluče da se oni ukinu i mislim da se s
24 opravdanošću pretpostaviti ovde da je to ono o čemu govore, s obzirom da vojska
25 preuzima odbranu.

26

27

28

29

30

1 Znači, govorimo o 19. maju. Kao što znamo, na skupštinskom zasedanju od
2 12. maja najavljeno je formiranje VRS-a. I to je bila formalna odluka o
3 osnivanju te vojske, 19. maja. Znači, dva dana kasnije, nakon što je oformljena
4 VRS, oni konstatuju da vojska preuzima odbranu. Kao što znamo, preuzeli su u to
5 vreme i mere da ukinu krizne štabove što, mislim, ukazuje na ulogu koju su do
6 tada vršili krizni štabovi u odbrani. Sada imaju vojsku, sada vojska preuzima.

7 P: Znači, da se nadovežem na ovo, to ste pomenuli već ranije, ali u
8 prezentacionom tabulatoru 161, *master* tabulatoru 107 -

9 O: Jeste, tu se to nalazi. Izvinjavam se, nisam shvatila da ćemo se i na
10 to osvrnuti.

11 P: Znači, *master* 107, mislim da je to upravo ono što hoćete da
12 istaknete, da su dva dana kasnije -

13 O: Jeste. Htela bih da kažem da taj prazan prostor ustvari verovatno
14 odgovara onome u ovom dokumentu gde je stajala reč "ukinuti". Ne znamo zašto,
15 ustvari, *de facto* stoji.

16 P: Možete li nam reći koji deo se dokumenta na to odnosi?

17 O: To je tačka 4. To je, dakle, zapisnik od 23. maja zasedanja Vlade,
18 tačka 4. To smo videli i u raznim odlukama Predsedništva i u njegovim
19 uputstvima. Samo da istaknem da je proces koji se odvijao u ovo vreme, pored
20 toga što su se formirali i drugi legalni organi, bilo formiranje vojske. A
21 krizni štabovi je trebalo onda da više ne igraju tu ulogu iako, kako ćemo
22 videti, su i dalje održavali tesne kontakte, odnosno tesne odnose.

23 P: Sledeći je tabulator 162, *master* 255. I ovo je izveštaj o borbenoj
24 gotovosti. O kom ste izvodu ovde hteli da govorite, u vezi sa ovim?

25

26

27

28

29

30

1 O: Da. I ovde vojska sama jako dobro opisuje ovaj proces. Na strani 11 u
2 prevodu - čini mi se da je to broj, jer broj je malo ovde nejasan - a na B/H/S-u
3 0607349 /u engleskom transkriptu: "00607349"/, četvrti pasus; odnosno, na
4 engleskom prevodu prvi paragraf. Tu se kaže da je u drugoj fazi, drugom periodu
5 osnivanja vojske... da je taj period bio uspostavljanje Glavnog štaba u maju, a
6 zatim kaže: "Odlukom Predsedništva Republike Srpske od 15. maja /sic/ 1992.
7 godine o osnivanju, organizaciji, formiranju i komandovanju Vojskom Republike
8 Srpske, organizovani život i aktivnosti Vojske Republike Srpske su zaista i
9 počele, što je, odlukom komandanta Glavnog štaba od 16. juna 1992., bilo
10 usmereno ostvarivanju osnovnih strateških interesa rata srpskoga naroda."

11 Prema tome, kao što vidimo iz ovoga i prethodnih izvoda, vojska slično
12 gleda na različite faze u razvoju vojske. Od jedinica koje su formirane od
13 strane SDS-a, do /?preko/ kriznih štabova koji su komandovali prvim pešadijskim
14 jedinicama, do same funkcionišuće i zaživele armije, tj. do 15. juna, gde se
15 kaže da su "organizovani život i borbena dejstva zaista i počeli" toga datuma.

16 Znači, to su te faze, ti periodi vremena koje stvarno moramo imati na
17 umu kada govorimo o pitanju komandovanja vojskom od strane kriznoga štaba.

18 Takođe je zanimljivo, u ovom poslednjem delu paragrafa, da je vojska
19 imala za cilj i ostvarivanje osnovnih strateških interesa koji bi mogli da se,
20 ustvari, odnose na strateške ciljeve. To je sličan jezik.

21 P: U vezi s tim -

22 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Mogu li, gospodine Hannis -

23
24
25
26
27
28
29
30

1 G. HANNIS: [simultani prevod] Izvolite.

2 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospođo Hanson, kad ste pročitali, rekli
3 ste 15. maj, ali mislim da ste hteli reći 15. jun.

4 GĐA SVEDOK: [simultani prevod] Jeste, izvinjavam se ako sam pogrešno
5 rekla.

6 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Izvolite dalje.

7 GĐA SVEDOK: [simultani prevod] Zahvaljujem.

8 G. HANNIS: [simultani prevod] Zahvaljujem, Vaša visosti.

9 P: Sada bih Vas usmerio na tabulator 163, *master* 264. I da se nadovežemo
10 na ono što ste rekli o strateškim ciljevima, rekli ste da strateški ciljevi
11 srpskog naroda, kao što je najavljeno u -

12 O: Odnosno, zasedanju od 12. maja. Znači, vidimo u konkretnom primeru
13 kako su se prenosili ovi strateški ciljevi na teren, na bazu. Vidimo ovde jedan
14 primerak zapisnika sa sastanka komande 1. partizanske brigade sa predsednicima
15 opštine, u njihovoj zoni odgovornosti, od 14. maja; znači, dva dana nakon što je
16 održana sednica Skupštine 12. maja. Nakon proglašavanja osnivanja vojske,
17 komandant 1. brigade sastaje se sa političkim rukovodiocima opština. Na tom
18 sastanku, vidimo, bili su: 1) pukovnik Galić; 2) pukovnik Basara; 5) predsednik
19 Skupštine opštine Ključa, Jovo Banjac - takođe je vršilac dužnosti tada bio
20 Kriznoga štaba Ključa. Isto tako, pod tačkom 6, predsednik Skupštine opštine
21 Šipovo, Radislav Đukić, koji je u to vreme bio predsednik Kriznog štaba Šipovo.

22 P: A na ovom sastanku od 14. maja 1992., o čemu se razgovaralo? Ili da
23
24
25
26
27
28
29
30

1 li ste i tu hteli na nešto posebno da nam skrenete pažnju?

2 O: Pa da, posebnu pažnju na stranicu 3 - takođe je to stranica 3 na
3 B/H/S verziji, znači 00421535 - gde predsednik Skupštine opštine Mrkonjić Grada,
4 koji je takođe poslanik u Narodnoj skupštini, daje zaključke sa sastanka
5 održanog u Banja Luci. I mislim da je to sa sastanka u Banja Luci, odnosno
6 zasedanja Skupštine u Banja Luci, koje je održano 12. maja, jer ovi zaključci
7 koje on prenosi svi odgovaraju zaključcima sa zasedanja Skupštine 12. maja.
8 Odnosno: da se imenuju oružane snage Krajine - kako se to ovde kaže - da se one
9 nazovu Vojskom Srpske Republike Bosne i Hercegovine, i opisuje se kako će
10 pripadnici JNA iz ove oblasti biti pripadnici VRS-a, kako će se kopnene snage i
11 vazdušne snage razvijati.

12 Dalje daje strateške ciljeve koji su formulisani na sastanku u Banja
13 Luci:

- 14 "1) Mora da postoji državno odvajanje tri nacionalne zajednice;
15 2) Krajina mora da se poveže sa Srbijom uz desnu obalu reke Save;
16 3) Mora da se oformi koridor uz reku Drinu, odnosno uz dolinu reke
17 Drine;
18 4) Moraju da se uspostave granice od reke Une do reke Neretve;
19 5) Rečeno je da Sarajevo mora bilo da se podeli, bilo da se sruši do
20 temelja;
21 6) Da se istraži mogućnost pristupa moru za Srpsku Republiku."

22 Znači, interesantno je da ovde vidimo da se odluke Skupštine prenose
23 predsednicima opština i vojnim rukovodiocima, i oni se svi sastaju zajedno kako
24 bi razgovarali o transformaciji vojske. Znači, ovi strateški ciljevi se na
25 sličan način takođe prenose i na nivo opština i vojsci.

26 Konstatovala bih da je jedan od strateških ciljeva koji znamo da je
27
28
29
30

1 formulisan na zasedanju Skupštine od 12. maja - a nije ovde konkretizovan, nije
2 preciziran - to je Drina... O, pardon, izvinjavam se. Mislila sam da Drina
3 nedostaje, a ne. Ali tu je, tu je.

4 P: Imam pitanje u vezi sa formulacijom ciljeva u vezi sa onom
5 formulacijom koja je data u Skupštini; konkretno, što se tiče broja 5, Sarajeva.

6 O: Jeste, broj 5 je onaj različit. U Skupštini, ne kaže se da će biti
7 sravnjeno sa zemljom.

8 P: Jedan od prisutnih na ovom sastanku bio je pukovnik Galić...

9 O: Da.

10 P: ...koji je kasnije uključen u opsadu Sarajeva?

11 O: On jeste bio jedan od prisutnih.

12 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Hteo bih da vas pitam, ovde u /?tački/ 5
13 u prevodu, vidim "dvostruko-podvučeno" u originalu. To mora da je neki drugi
14 original, jer mi smo ga imali ispred sebe više puta, ne vidimo nigde dvostruku
15 podvlaku /?tačke/ 5.

16 G. HANNIS: [simultani prevod] Vaša visosti, slažem se. Vidim o čemu
17 govorite. Ima isti evidencioni broj ovde, 01106533, i to je, pretpostavljam,
18 prevod. Ja bih pretpostavio da je to sa nekog takvog primerka.

19 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Jeste, pretpostavljam i ja da jeste. Da,
20 to bi moglo biti, ili možda ima više originala. Zamolio bih Vas da to proverite,
21 jer negde se prisećam - ali moram da budem pažljiv da ne brkam predmete - čini
22 mi se da su postojale različite verzije ovog dokumenta na B/H/S-u.

23 G. HANNIS: [simultani prevod] Vaša visosti, to ćemo apsolutno primiti k
24
25
26
27
28
29
30

1 znanju i proveriti, i obavestićemo Vas o čemu se radi.

2 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da. I, ukoliko Vam nije možda baš
3 poznato, konsultujte kolege koji su se bavili time.

4 G. HANNIS: [simultani prevod] Hoću.

5 G. STEWART: [simultani prevod] Vaša visosti, da li bismo mogli - pošto
6 ja nisam baš bio siguran kako ćemo jutros raditi, koji je raspored rada - ja
7 imam jedan praktičan predlog, osim ukoliko Vi već nemate nešto konkretno kao Vaš
8 plan.

9 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Znam da ste vi mnogi bili već ovde u
10 ovoj sudnici pre nego što smo mi stigli, i mislio sam da radimo negde do 11.10h,
11 pa da napravimo pauzu do 11.30h. To bi bila jedna kraća pauza od 20 minuta.
12 Zatim bismo, nakon te pauze, još radili do 12.30h, onda opet jednu pauzu od 20
13 minuta, i završili bismo opet do 13.45h.

14 G. STEWART: [simultani prevod] Ja nemam ništa protiv toga, gospodine,
15 ali imam jednu malecku praktičnu sugestiju: da imamo samo jednu pauzu, ukoliko
16 je to moguće u okviru ovog plana rada. Ako biste, recimo, u 11.35h pa do 12.15h
17 napravili tu pauzu, mogli bismo da imamo jednu.

18 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Jeste, ja sam to razmotrio kao
19 mogućnost. Ali, s obzirom da neki od ovih ljudi koji nam pomažu ovde u sudnici
20 su bili i čekali su sve vreme na sugestiju Sekretarijata, mislim da je ipak
21 bolje da imamo dve kratke pauze.

22 G. STEWART: [simultani prevod] U redu, Vaša visosti, onda mi to
23 prihvatamo i zadovoljni smo.

24 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da.

25 Izvolite, gospodine Hannis.

26

27

28

29

30

1 G. HANNIS: [simultani prevod] Zahvaljujem.

2 P: Nemam nekih konkretnih pitanja, ali da li Vi imate neki komentar?

3 O: Ne, ne, to je... Samo ću ponoviti, to odgovara apsolutno onom što smo
4 videli u smislu opisa uloge poslanika, da su oni ti koji idu po opštinama i
5 prenose tamo odluke Skupštine. I to vidimo kako ovde deluje u praksi.

6 P: Zahvaljujem. Onda bismo išli na prezentacioni tabulator 164, *master*
7 205, što je presretnut telefonski razgovor između generala Mladića i pukovnika
8 Gagovića i profesora Unkovića, 13. maja. Samo nam recite šta ćemo slušati?

9 O: U engleskom prevodu, negde dve trećine niz prvu stranicu, gde počinje
10 time što Mladić kaže - čekajte da vidim - "Govori general Mladić." A na B/H/S-u
11 to je druga kućica odozdo na prvoj strani, 03220204.

12 P: U redu. Sada ćemo to pustiti.

13 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Pre nego što to učinimo, gospodine
14 Hannis, nije da mi je ovo omiljena tema sad, ali u verziji na engleskom vidim da
15 su neki delovi podvučeni, a to ne vidim u originalu.

16 G. HANNIS: [simultani prevod] Izvinjavam se zbog toga, časni Sude. Ja to
17 nisam bio primetio, pa ću vam dostaviti čistu verziju, kao i zastupniku Odbrane.

18 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Molim da to učinite. A sada poslušajmo
19 taj presretnuti razgovor.

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 G. HANNIS: [simultani prevod] Hvala.
2 [Sluša se presretnuti razgovor]
3 "Mladić: Mladić general. Kako ste?
4 Unković: Dobro i dobro došli u našu kuću.
5 Mladić: Bolje našao i nek' nam je srećan rad.
6 Unković: Bog vas /nerazgovetno/.
7 Mladić: A reci mi, je li vi... Ovako, prvo da vam za ovo što se
8 interesujete.
9 Unković: Da.
10 Mladić: Doće /sic/ Koljević, učestvovaće Koljević s naše strane..
11 Unković: Hm-m.
12 Mladić: ...Ostojić i ja.
13 Unković: Odlično.
14 Mladić: E, tako. Tako da vi nemate potrebe, kao Ilidža, a možete, ovaj,
15 doći da se vidimo, da vidim kakvi su problemi tamo, ako je bezbedno. Sad je
16 najbitnije da sve vojne formacije, bilo čije da su, da se stave pod komandu 4.
17 korpusa, Gagoviću.
18 Unković: Da.
19 Mladić: Sve to, da se napune jedinice, da se formiraju, da se srede, da
20 bude sve u redu.
21 Unković: Odlično.
22 Mladić: Jesi me razumeo?
23 Unković: Jesam.
24
25
26
27
28
29
30

1 Mladić: I o... detaljnija uputstva će...m...š dobiti kad se vidimo.
2 Unković: Odlično.
3 Mladić: E, tako.
4 Unković: Samo još jedno pitanje.
5 Mladić: Molim?
6 Unković: Mi ovde imamo nešto Arkanovaca.
7 Mladić: Da?
8 Unković: Jesu oni pod našom komandom?
9 Mladić: Sve, sve n... što nosi pušku, sve je pod mojom komandom, ako misli
10 nosit' glavu.
11 Unković: Odlično, odlično.
12 Mladić: Znači, sve pod našu komandu, nema niko da radi na svoju ruku i
13 mora se ovo petodnevno primirje poštovati..
14 Unković: Da.
15 Mladić: ...s tim što, u slučaju da vas napadaju, da vam prilaze, onda to
16 treba uništavati.
17 Unković: Normalno.
18 Mladić: E, tako.
19 Unković: Norma... -"
20 G. HANNIS: [simultani prevod]
21 P: Da li biste mogli ovo da prokomentarišete?
22 O: Datum je 13. maj, dakle to je dan nakon što je objavljeno da je
23 uspostavljena VRS. Unković kaže da je iz Kriznog štaba Ilidža, a Ratko Mladić mu
24 se obraća i kaže da se trebaju popuniti redovi u jedinicama i da se trebaju
25
26
27
28
29
30

1 organizovati jedinice i staviti pod komandu 4. korpusa, Gagovića. A to je u
2 skladu sa procesom obrazovanja vojske. Pominju se takođe i Arkanovi ljudi, i
3 Mladić insistira da svi koji imaju oružje, pa čak i paravojne formacije poput
4 Arkanovih ljudi, trebaju da budu pod "našom komandom". Unković kaže "naša
5 komanda" - misli na objedinjenu komandu. Ne mislim da on ovde kaže da Krizni
6 štab ima vlast, već više da su svi sa iste strane, dakle da su svi pod istom
7 komandom.

8 Imamo direktan kontakt između člana Kriznog štaba, koji razgovara sa
9 Mladićem. A Mladić govori najpre o tome da li će Koljević doći i pominje se
10 pitanje Ostojića i pregovora o aerodromu, a Mladić kaže: "Možeš da dođeš i reci
11 nam koji su tvoji problemi." Dakle, imamo jasan kontakt između Kriznog štaba i
12 vojnog rukovodstva.

13 P: Hvala Vam.

14 G. HANNIS: [simultani prevod] Časni Sude, sledeći presretnuti razgovor
15 je iste dužine, tako da bismo možda mogli sad da napravimo pauzu.

16 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Sada je 11.10h, tako da pre nego što
17 pređemo na sledeći presretnuti razgovor, napravićemo pauzu od 20 minuta.

18 SUDSKA SLUŽBENICA: [simultani prevod] Ustanite, molim.

19 ... Početak pauze u 11.10h

20 ... Sednica nastavljena u 11.35h

21 SUDSKA SLUŽBENICA: [simultani prevod] Ustanite, molim.

22 Izvolite sjesti.

23 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Hannis, nastavite.

24 G. HANNIS: [simultani prevod] Hvala, časni Sude.

25 P: Bio sam spreman za sljedeći dokument, oznaka 165, glavna oznaka 266.

26 To je još jedan presretnuti razgovor, časni Sude, između Ratka Mladića i Gliše
27 Simanića, 25. maja 1992. godine. Možete li reći, gospođo Hanson, gdje ćemo

28

29

30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Prazna stranica umetnuta radi usklađivanja numeracije stranica.

1 započeti?

2 O: Započet ćemo u trećem redu prijevodu, odnosno treća kućica na B/H/S-u
3 na prvoj stranici. Željela bih samo napomenuti, prije nego što počnemo sa
4 slušanjem, da je Gliša Simanić bio član Kriznog štaba Trnovo, a mnogo ćete čuti
5 o Gliši Simaniću kad budemo razgovarali o Kriznom štabu /?Trnovo/.

6 P: U redu. Pustimo sada razgovor.

7 [Sluša se presretnuti razgovor]

8 "Simanić Gliša: ...šta nas je prekinulo.

9 Mladić Ratko: Ko ste Vi?

10 Simanić Gliša: Gliša Simanić.

11 Mladić Ratko: Iz Trnova?

12 Simanić Gliša: Jeste.

13 Mladić Ratko: General Mladić ovde.

14 Simanić Gliša: E, kako ste?

15 Mladić Ratko: Odlično. Kakvo je stanje kod vas?

16 Simanić Gliša: Pa, imamo jedn... neka kretanja njihova od pravca Konjica,
17 otuda.

18 Mladić Ratko: K...kuda idu?

19 Simanić Gliša: Idu... kolona je otišla teretnih vozila, pretpostavljamo mi
20 da bi moglo tamo -

21 Mladić Ratko: Kuda idu, pitô sam, nisam rekô da pretpostavljate. Kuda
22 idu?

23 Simanić Gliša: Od pravca Konjica, ovamo prema selu Lukomir.

24

25

26

27

28

29

30

1 Mladić Ratko: Lukomir? I dalje?
2 Simanić Gliša: Jeste. Ovamo Šabići i prema Trnovu.
3 Mladić Ratko: Dobro. Dalje? Preko Lukomira i Šabića?
4 Simanić Gliša: Jeste, jeste. I to je kolona koja je sad u pokretu.
5 Mladić Ratko: U pokretu? Kol'ko ih ima?
6 Simanić Gliša: To ne znamo.
7 Mladić Ratko: A ko... imate l' čime tu kolonu da sprečite?
8 Simanić Gliša: Nemamo, jer to je..
9 Mladić Ratko: Pa nemate, normalno, kad plandujete u Trnovu, sedite po
10 kafanama. Druže, formirajte grupu od 10 do 20 boraca, presretnite kolonu i
11 porobite to. Jer /sic/ Vam jasno?
12 Simanić Gliša: Čujte -
13 Mladić Ratko: Čujem ja, je li ti... jesi mene čuo šta sam ti naredio?
14 Simanić Gliša: Jesam.
15 Mladić Ratko: E, tako ćeš postupit'. Kako god znaš i umeš, ima da prođeš
16 i negde u tim šumama sačekajte, vid'te šta je to, porobite i - a u pičku
17 materinu - rasterajte. I nemojte me podigravate /sic/ ovo više, ovamo-on...onamo.
18 Niste osmatračići, već borci. Kakva je prohodnost prema Dobrom Polju i prema
19 Kijevu?
20 Simanić Gliša: Skoro nikak'a.
21 Mladić Ratko: Što?
22 Simanić Gliša: Neka se eksplozija dole čula, na brani, sad smo poslali
23
24
25
26
27
28
29
30

1 izviđače da izvide. Izgleda da su minirali put dole.

2 Mladić Ratko: Neka su. Neka miniraju. Dalje?

3 Simanić Gliša: Drugih nemamo sada n...nekih interesantnih saznanja.

4 Mladić Ratko: Vidite o čemu se radi, je l' vi kontrolišete Trnovo il'
5 oni?

6 Simanić Gliša: Mi.

7 Mladić Ratko: Vi kontrolišete Trnovo?

8 Simanić Gliša: Jeste.

9 Mladić Ratko: Odlično. Prema tome, znači, do Trnova može da se dođe?

10 Simanić Gliša: Od Dobrog Polja?

11 Mladić Ratko: Od Dobrog Polja.

12 Simanić Gliša: Može komotno.

13 Mladić Ratko: Odlično. Idite to dolje i moraćete stupit' u kontakt sa
14 tima /sic/, ja im nudim mir, ako hoće mir. I prenesite tim... tim Muslimanima tamo
15 da ne počinju ništa, jer će ih đavo odnet'.

16 Simanić Gliša: Razumio.

17 Mladić Ratko: I kad oni žele, javite mi, ja ću doć' da razgovaramo.

18 Simanić Gliša: Razumio.

19 Mladić Ratko: E, tako. G... ja ću odrediti mesto gde ćemo se susrest'.

20 Samo vi mi... mi... vi sa njima stupite u kontakt u toku današnjeg dana i javite, ja
21 ću doć' i reću /sic/ gde ćemo se susrest'.

22 Simanić Gliša: Razumijem."

23

24

25

26

27

28

29

30

1 G. HANNIS: [simultani prevod]

2 P: Možete li prokomentirati ovaj razgovor?

3 O: Kao što sam rekla, Gliša Simanić je član Kriznog štaba Trnovo. Ovdje
4 on prima naređenja od Ratka Mladića. Riječi koje on izgovara... u prijevodu kaže:
5 "Razumijem." Međutim, to je i onaj odgovor na naređenje u vojnoj terminologiji:
6 "Razumem." Dakle, kad čujete to na originalu, više zvuči kao da je rekao:
7 "Razumem," u odgovoru na zapovijed, a ne "Ja razumijem."

8 Mladić je očekivao da će stupiti u vezu sa Simanićem, rekao mu je:
9 Pregovaraj s njima u moje ime, razgovaraj s Muslimanima, i zatim mi javi i
10 organizirat ćemo sastanak. Zatim mu naređuje da stupi u vojnu akciju kako bi
11 zarobio konvoj.

12 P: Hvala. Sljedeće je 166, odnosno glavna oznaka 446 /u engleskom
13 transkriptu: "44"/. O čemu se radi?

14 O: Da. Ovdje imamo primjer Trnova, to je Općinski odbor SDS-a Trnovo,
15 zapisnik sa njihove sjednice. Simanić je zadužen za koordinatora u kriznim
16 situacijama. Radi se o dokumentu od 27. decembra 1991. Vidimo da razgovara sa
17 Mladićem u trenutku kada se očito radilo o krizi.

18 P: Ja imam ovdje pitanje prijevoda. Naime, na engleskom stoji ime "Glišo
19 Simonić". Da li se radi o Gliši Simaniću, na osnovu drugih dokumenata?

20 O: Da. U mnogim dokumentima iz Trnova rukopis nije baš najčitkiji, ali
21 možda bi prevoditelji mogli potvrditi. Na originalu, 0288420 /u engleskom
22 transkriptu: "02280490"/, da se čini da je to ustvari "Simanić", a ne "Simonić".

23

24

25

26

27

28

29

30

1 PREVODILAC: Simanić.

2 G. HANNIS: [simultani prevod] U redu.

3 P: Sljedeće bih Vas pitao o ovome. U maju 1992., nakon formiranja VRS-a,
4 jeste li vidjeli promjenu u interakciji između kriznih štabova i vojske?

5 O: Vidimo da i dalje postoji kontinuirana bliska koordinacija i kontakti
6 s vojskom u ovom vremenskom periodu. I, usporedo kako se osnivaju vojne
7 strukture i dobivaju svoje ovlasti, vidimo, naravno, veću samosvijest i
8 odlučnost u vojnoj strukturi kada je riječ o komandnom lancu i komandnim
9 ovlastima nad jedinicama. Međutim, vidimo da postoje bliski kontakti u sklopu
10 funkcije koordiniranja rada Kriznog štaba. To vidimo u normativnim dokumentima,
11 i u koordiniranju obrane, to je bila jedna od njihovih ključnih uloga. To je
12 nešto što se vidi i ovdje.

13 P: Imamo glavnu oznaku 206 /u engleskom transkriptu: "201"/, oznaka 167.

14 O: To je zapisnik sa sjednice Kriznog štaba Bosanskog Petrovca od 10.
15 juna 1992. godine. Željela bih samo primijetiti da je predstavnik komande

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 naveden kao prisutan. I pretpostavljam da se radi o vojnoj jedinici. Ovdje je
2 nejasno o kojoj se vojnoj jedinici radi, ali vidjet ćemo kasnije iz dokumenata.

3 P: Tabulator 168, a glavna oznaka 267. Recite nam o čemu se radi i na
4 što se odnosi taj dokument?

5 O: Ako bih mogla ovu označenu, podvučenu verziju staviti na grafoskop.
6 Naime, to nemamo u kompjutoru. Radi se o zapisniku sa sjednice Kriznog štaba
7 Kotor Varoši od 6. jula 1992. Pod točkom 2 u zapisniku: "Dogovoreno je da se
8 općinski Krizni štab zamijeni Ratnim predsjedništvom, koje će biti u sastavu
9 predsjednika Skupštine općine, predsjednika Izvršnog odbora, sekretara
10 Sekretarijata za narodnu obranu, načelnika Stanice javne bezbjednosti, sekretara
11 Sekretarijata za privredu i komandanta najveće jedinice koja vrši borbena
12 djelovanja na području općine."

13 Za primijetiti je da je datum 6. juli. Prema tome, vidimo da Krizni štab
14 jeste zamijenjen Ratnim predsjedništvom, a odluka o tome je donesena 31. maja.
15 Međutim, sastav je sličan ranijem i u skladu je sa onom potrebom koordiniranja
16 obrambenih pitanja sa drugim općinskim organima. Znači, navedeno je da se tu
17 nalazi komandant najveće jedinice na području općine.

18 P: Na osnovu ovog niza dokumenata, mi smo išli iz kriznih štabova na
19 ratna predsjedništva, na ratna povjerenstva. Dakle, to bi, ustvari, po tome
20 trebalo ovdje biti ratno povjerenstvo?

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Da, na osnovu dokumenata koje smo vidjeli, da. Međutim, vidjeli smo
2 mnogo ratnih predsjedništava u to vrijeme, tako da ovo ne iznenađuje. Vidi se,
3 ustvari, da nisu uvijek ratna povjerenstva, često su to ratna predsjedništva.
4 Nisu u skladu s onim obrascem.

5 P: Pogledajmo oznaku 169, glavnu oznaku 141.

6 O: Radi se o dokumentu koji smo već vidjeli, ali sam željela ovdje
7 istaknuti - kao što sam to rekla i kad sam prvi puta pokazivala ovaj dokument -
8 radi se o zaključcima Kriznog štaba Sanskog Mosta od 30. maja. Željela sam ovdje
9 primijetiti da, pod točkom 10, Branko Basara, komandant 6. krajinske brigade, je
10 član Kriznog štaba. Ako se sjećate, on je bio i na onom sastanku održanom 14.
11 maja, koji smo gledali prije pauze. Dakle, ponovo imamo vojnog komandanta koji
12 je uključen u rad kriznog štaba.

13 P: Hvala. Sljedeća je oznaka 170, glavna oznaka 273. Ovo je dokument iz
14 komande 1. krajiškog korpusa.

15 O: To je naređenje od 1. jula komande 1. krajiškog korpusa. Pogledajte
16 vrh druge stranice u prijevodu. Na B/H/S-u je to na drugoj stranici, 01029804,
17 četvrti paragraf gledajući odozdo.

18 P: Što naređuje general Talić?

19 O: Ovdje kaže da: "Komandanti zona će stupiti u osobnu vezu sa organima
20 vlasti koji su obavezni vršiti zadatke za koje su odgovorni, zaduženi. I oni ne
21 mogu komandirati jedinicama koje se nalaze na teritoriju općine."

22 Rekli smo da se radi o 1. julu pa, prema tome, s obzirom da znamo da je
23
24
25
26
27
28
29
30

1 vojska uspostavljena, sada je ona počela operativno i djelovati. Znači, to je u
2 skladu s ovime da Talić sad kaže da će regionalni... komandanti zona stupiti u
3 vezu sa općinskim organima vlasti - on sad misli, ustvari, na općine - i da ti
4 organi vlasti ne mogu davati zapovijedi niti zapovijedati jedinicama, što
5 upućuje na to da je prije uspostave vojske to bio slučaj, odnosno da su oni
6 doista zapovijedali vojnim jedinicama. Ali, nakon uspostave vojske, to više nije
7 moguće.

8 P: Sada imamo oznaku 171, odnosno glavna oznaka 284. Je li ovo pokazuje
9 da barem jedan krizni štab uvažava činjenicu da je situacija drugačija, da sad
10 postoji vojska?

11 O: Da. To je stranica 4 na 5 na engleskom.

12 P: Iz kog dokumenta je ovo?

13 O: Ovo je *Bilten Kriznog štaba Kotor Varoši*, izdanje broj 3, od 26. juna
14 1992. Sjetit ćete se da smo pogledali izdanje broj 6, jučer smo ga gledali. To
15 je u dnu druge stranice na B/H/S-u, 00416213. U dnu stranice 4: "Krizni štab je
16 zaključio da nema pravo miješati se u profesionalni rad policije i vojske, niti
17 to želi činiti. Međutim, traži da sami preuzmu na sebe sigurnost i stvaranje
18 uvjeta za potpunu sigurnost na području općine."

19 Ovo je, dakle, Krizni štab koji se distancira od komande tih jedinica,
20 kaže da to jest posao za profesionalce; međutim, vidi se da su u Kotor Varoši
21 imenovali komandanta najveće vojne jedinice za člana Ratnog predsjedništva, kada

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 je bilo osnovano. Ovakva formulacija, sjećate se, je postojala i u Đerićevim
2 uputstvima od 25. aprila 1992., gdje se reklo "spriječiti bilo kakvo miješanje u
3 komandu TO-a i vojske, jer to je posao za profesionalce".

4 P: Idemo na oznaku 172, odnosno 124 glavna oznaka. Radi se o članku iz
5 lista zvanog *Glas*. Možete li reći Sudu što je to *Glas*?

6 O: Radilo se o dnevnom listu Republike Srpske, mislim da je iz Banja
7 Luke.

8 P: A koji ste izvadak željeli pokazati Sudu?

9 O: Članak od 7. jula 1992., koji izvještava o konferenciji za štampu
10 koju je održao pukovnik Bogdan Subotić koji je bio ministar obrane Srpske
11 Republike. On kaže da obavještava javnost o vladinoj uredbi da se ukinu krizni
12 štabovi diljem općina u kojima postoje uvjeti za funkcioniranje pravnih, zakonom
13 propisanih organa. To se nalazi u trećem paragrafu prijevoda, a u originalu na
14 stranici 00951907, treći paragraf u odnosu na tekst u crnom okviru. To je,
15 dakle, stranica iz novina u kojima ima mnogo članaka, ali to je posljednji na
16 naslovnoj strani.

17 "'Iskustvo,' kaže Subotić, 'je dosad pokazalo da djelokrug kriznih
18 štabova i vojnih organa nije bio jasno podijeljen, pa je dolazilo do manjih
19 nesuglasica.'"

20 P: Sad ću prijeći na drugu temu koja se tiče kriznih štabova i vojske.
21 Sad kad je vojska osnovana i kad je došlo do uvažavanja toga da se radi o

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 profesionalnom tijelu, da li je time nestao odnos između kriznih štabova i
2 vojske?

3 O: Ne, uopće. Naime, odnosi su i dalje bili veoma bliski, jer su krizni
4 štabovi i dalje imali ključnu ulogu u pružanju podrške vojnim jedinicama na
5 području svojih općina i dijelili su informacije sa vojnim vodstvom. Jer, to smo
6 i vidjeli, da je vojno prisustvo bilo posve jasno na sjednicama kriznih štabova,
7 a podrška je nešto što možemo vidjeti tokom tog cijelog vremena. Ja sam
8 nastojala opisati različite faze i razlike u tim fazama, što se tiče komandi i
9 zapovijedi koje su se davali jedinicama, ali pitanje pružanja podrške jedinicama
10 je nešto što postoji cijelo to vrijeme na području svih općina. Ako pogledamo,
11 na primjer, pitanje razlike i konzistentnosti radnje /kako je prevedeno/.

12 P: A prva serija dokumenata upravo upućuje na tu podršku?

13 O: Da. Prva dva su brojni primeri mobilizacije.

14 P: Prvi je, dakle, tabulator 173, master tabulator 250.

15 O: Proglas Kriznog štaba Vogošće od 11. maja 1992. godine. Objavljuje se
16 opšta mobilizacija. Takođe bih istakla da opštinski Krizni štab koristi pečat
17 SDS-a, opštinske kancelarije SDS-a, za svoje dokumente, što pokazuje ovo
18 preklapanje. Ovo je, dakle, jedna od brojnih objava mobilizacije.

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: A još jedan primer je tabulator 174, *master* tabulator 418.

2 O: Ovo je Krizni štab Zvornik. Kao što sam već rekla, tokom prvih dana
3 sukoba, u Zvorniku je postojao Krizni štab koji je zatim postao privremena
4 Vlada. Mi nemamo dokumente o tome da su oni postojali istovremeno. Ali ovo je
5 jedan od retkih dokumenata gde Krizni štab Zvornik daje naređenje o
6 mobilizaciji.

7 P: Sledeći tabulator je 175, *master* tabulator 272. Reč je o izveštaju
8 Krajiškog korpusa. Molim da skrenete pažnju Veća na izvod o kojem želite da
9 govorite.

10 O: Da, to je pri dnu druge strane, poslednji paragraf na drugoj
11 stranici.

12 P: A u verziji na B/H/S-u?

13 O: To je na trećoj stranici. To je 00900794. U sredini paragrafa:
14 "Pojedinačne zahteve komande pukova..." Oprostite. "Pojedinačne zahteve komande
15 pukova, brigada i samostalnih bataljona ubuduće su dužne obavestavati krizne
16 štabove opština i mesnih zajednici, jer su one u mogućnosti da organizuju
17 snabdevanje, zbrinjavanje i zaštitu porodica vojnih obveznika." /kako je
18 prevedeno/

19 Ovo pokazuje koja je bila uloga kriznih štabova, po mišljenju vojske,
20 nakon što su obrazovane vojne strukture.

21 P: Sledeći je tabulator 176, *master* tabulator 216. Dokument je od 2.
22 juna 1992. godine, iz Kriznog štaba Bosanskog Šamca. I ovo je još jedan oblik
23 podrške.

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Da. Ovde se govori o tipovima podrške koje je Krizni štab davao. Reč
2 je o odluci Kriznog štaba Šamca od 2. juna. Pod 1 stoji da Krizni štab nalaže
3 Izvršnom odboru da nabavi 500 uniformi za specijalne potrebe bataljona /? za
4 potrebe bataljona za posebne namene/ Vojske Republike Srpske, koji je
5 stacioniran na teritoriji opštine.

6 P: Tabulator 177, master tabulator 147.

7 O: Reč je odluci Kriznog štaba Ilidža od 10. maja 1992. godine. Stoji:
8 "Po pitanju prebacivanja vojnika i oficira JNA u vojsku republike srpskog
9 naroda" - dakle, ovo je bilo pre uspostavljanja VRS-a.

10 I, na vrhu stranice broj 2 u prevodu, pod stavkom 2 u verziji na B/H/S-
11 u, stoji: "Krizni štab i Skupština Srpske opštine Ilidža preuzima na sebe
12 odgovornost zbrinjavanja porodica srpskih vojnika i oficira tokom rata, kao i
13 njihov smeštaj i zapošljavanje nakon rata."

14 Dakle, i ovde im se obećavaju beneficije i bezbednost. To pokazuje kakvu
15 su podršku krizni štabovi nudili vojsci.

16 P: U redu. Sledeći tabulator je 178, master tabulator 250 /u engleskom
17 transkriptu: "215"/. To je iz Prijedora.

18 O: Da. Ovo je interesantan dokument. Reč je o izveštaju od 17. juna
19 1992. godine pozadinske baze Čirkin Polje Kriznog štaba Prijedor. I, ovde se
20 govori o vozilima i drugim sredstvima ove pozadinske baze. Skrenula bih Vašu
21 pažnju na stranicu 1, preambulu, gde stoji: "Na osnovu odluke o opštoj i javnoj
22 mobilizaciji, odluke Kriznog štaba Srpske opštine Prijedor i naredbe komandanta

23
24
25
26
27
28
29
30

1 štaba Teritorijalne odbrane srpske vojske opštine Prijedor, majora Slobodana
2 Kuruzovića, pristupilo se mobilizaciji snaga i sredstava u pozadinskom
3 obezbjeđenju štaba."

4 Dakle, vidite da je odluka Kriznog štaba bila potrebna za uspostavljanje
5 ovog pozadinskog štaba, baze.

6 P: I još jedan isječak?

7 O: Da. Na 5. stranici imamo jedan interesantan izvod, u prevodu. Samo da
8 nađem gde je to u originalnoj verziji. Ovo je na 5. stranici u originalu, to je
9 P0008408. U prvom paragrafu stoji - to je na 5. stranici, dakle, pri vrhu - da
10 su uputili izveštaj koji je dostavljen Kriznom štabu i komandi garnizona. I
11 dalje kaže: "Napominjemo da smo od dana preuzimanja vlasti i osnivanja pozadine
12 pri štabu TO srpske vojske u Prijedoru, do 10. juna 1992. godine, pored niza
13 sanitetsko-medicinskih aktivnosti, obezbedili i podelili pripadnicima milicije,
14 jedinicama TO srpske vojske oko 100.000 obroka hrane."

15 U sledećem paragrafu se govori o prestrojavanju vojske u skladu sa
16 odlukom Skupštine od 12. maja 1992.

17 I, u sledećem paragrafu, zatim piše da na sastanku od 10. juna 1992.
18 godine... Dakle, reč je o "sastanku Kriznog štaba Srpske opštine Prijedor i
19 komande garnizona 10. juna 1992., na kom su, pored komandanta štaba srpske
20 vojske, majora Kuruzović Slobodana, prisustvovali i" - i zatim se tu navodi
21 čitav niz komandanata. "Preduzet je niz mera i aktivnosti u saradnji sa

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 pozadinom komandanta /sic/ i garnizona, na planu celovitog materijalnog..."

2 PREVODILAC: Isprika prevodioca.

3 GĐA SVEDOK: "Prihvaćene su sve upute komande garnizona i Kriznog štaba u
4 vezi preobražaja Teritorijalne odbrane u vojsku Srpske Republike Bosne i
5 Hercegovine. U tom pravcu, preduzeli smo niz mera i aktivnosti u saradnji sa
6 pozadinom komande garnizona, na planu celovitog materijalnog obezbeđenja
7 pripadnika jedinica srpske vojske na području opštine i pripadnika milicije, i
8 obezbeđenja hranom zatvora u 'Keratermu' i Omarskoj."

9 P: U redu.

10 G. HANNIS: [simultani prevod] Časni Sude, to je bio poslednji tabulator
11 u registratoru broj 4. Sada možemo da pređemo na registrator broj 5.

12 P: Gospođo Hanson, i u ovom registratoru imamo još primeraka kako je
13 krizni štab podržavao rad vojske.

14 O: Da.

15 P: Doći ćemo do toga za čas, samo da uzmemo drugi registrator.

16 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Samo da postavim jedno pitanje u vezi
17 poslednjeg registratora. Reč je o izveštaju Kriznog štaba opštine Prijedor
18 pozadinskoj bazi u Čirkin Polju. Kome je upućen taj izveštaj? Gde je on nađen,
19 zatim?

20 GĐA SVEDOK: [simultani prevod] Sa drugim dokumentima Kriznog štaba
21 Prijedora je pronađen, ali ne mogu sada da vidim tačno gde je. Ali nemamo kome
22 je upućeno. No ono što vidimo, to je da ima puno, odnosno više sažetaka o radu

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Kriznog štaba koji su upućivani skupštinama opštine. Ali, kad je reč o datumu
2 ovog izveštaja, vidimo da je bila sednica Skupštine opštine Prijedor u julu
3 mesecu, tako da ovako sad *prima facie* ne mogu da zaključim kome je upućen taj
4 dokument.

5 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da li biste mogli to da saznate? Ne znam
6 da li je ovo jedina verzija ovog dokumenta ili ste, pak, ovaj dokument pronašli
7 ne nekim drugim lokacijama, kako bi utvrdili kome je upućen, čak i ako nije bio
8 naslovljen? Odnosno, da saznamo ko je primio taj dokument?

9 GĐA SVEDOK: [simultani prevod] Postaraću se da to nađemo.

10 G. HANNIS: [simultani prevod] Hvala, časni Sude.

11 P: Sada smo prešli na registrator broj 5. Prvi tabulator je tabulator
12 179, master tabulator 15. I dalje govorimo o -

13 PREVODILAC: Master tabulator 219, ispravka prevodioca.

14 G. HANNIS: [simultani prevod]

15 P: I ovo je i dalje primer podrške.

16 O: Da. Ovo su zaključci privremene Vlade u Zvorniku od 4. juna 1992.
17 godine, i tu je privremena Vlada utvrdila visinu naknade za pripadnike
18 Teritorijalne odbrane, i kaže se da će oni biti plaćeni na osnovu člana 4, kroz
19 službu društvenog knjigovodstva privremene Vlade. I, to ukazuje da je Vlada
20 plaćala za ono što se zvalo "srpska vojska Teritorijalne odbrane"
21 /?"Teritorijalna odbrana srpske vojske"/. U članu 1 stoji da je u maju mesecu
22 plaćen period tranzicije /kako je prevedeno/. Tu se pominje više jedinica, više
23 imena, i privremena Vlada ih je plaćala.

24 P: A pređimo sada na tabulator 180, master tabulator 220.

25

26

27

28

29

30

1 O: Ovo je rekapitulacija transakcija od blagajnika Kriznog štaba. I ovo
2 je nađeno zajedno sa drugim dokumentima Kriznog štaba u Vogošći. Iako nigde ne
3 vidim da je to konkretno navedeno, ali zaključujem da je to Krizni štab Vogošća
4 zato što je to nađeno sa mnogim drugim njihovim dokumentima.

5 Pod članom 1... odnosno, pod članom 2 - tu se govori "plaćanja" - i tu
6 govori o plaćanju 22 miliona dnevnica vojske, 14 miliona je otišlo za vojnike.

7 PREVODILAC: Kao dnevnicе, ispravka prevodioca, od ukupno 22 miliona
8 dinara.

9 GĐA SVEDOK: [simultani prevod] Tako da je većina njihovog budžeta bila
10 upućena za platu vojnika, što pokazuje u kojoj meri Krizni štab je podržavao rad
11 vojske.

12 Otprilike u to vreme - dakle, 1. juna - tih 22 miliona je bilo nekih
13 70.000 američkih dolara.

14 SUDIJA HANOTEAU: [simultani prevod] Oprostite, imam jedno pitanje. Kako
15 su bili finansirani krizni štabovi? Odakle je dolazio taj novac? Ko je odlučivao
16 o svoti novca, ko je odlučivao kako će se taj novac deliti među kriznim
17 štabovima? Da li možete, molim Vas, da mi odgovorite na to pitanje, gospodo?

18 GĐA SVEDOK: [simultani prevod] Možda bi ovaj dokument Vama dao odgovor.
19 Ako pogledate pri vrhu, gde stoji "Prihodi", u prvom redu stoji "pomoć" i zatim
20 stoji "SRBiH". U prevodu stoji "Socijalistička Republika," no mislim da je tu
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Prazna stranica umetnuta radi usklađivanja numeracije stranica.

1 došlo do zabune, jer ovde se pre misli na Srpsku Republiku. I da pokažem
2 prevodiocima šta stoji u originalu, jer u ovoj verziji piše "dva" /?"aid"/.
3 Dakle, ovde imamo "pomoć SRBiH", ne zna se da li je "za" ili "od".

4 I onda smo videli u računima da je reč o Kriznom štabu Ilijaš, i da je
5 većina njegovih prihoda poticala od Vlade Srpske Republike BiH. I u zapisniku sa
6 sednica Vlade, videli smo da se govorilo o pozajmicama kriznim štabovima. I
7 vidimo da je se slično dešavalo i u Trnopolju. I to stoji "pomoć"; dakle,
8 logično je da je to pomoć Vlade koja je upućena. Možda su to dobrovoljni priloz
9 nekih ljudi, možda su ljudi jednostavno slali pomoć Vladi. Nekih 5 miliona
10 dinara, i tako. No, nema dovoljno indicija koje upućuju na to da je zaista reč o
11 pomoći koja je poticala od Vlade, ali slične stvari smo videli i u drugim
12 dokumentima.

13 /prevod engleskog transkripta: "Što se tiče toga kako su sredstva
14 raspoređivana, mi u Vladinim zapisnicima nalazimo samo to da su oni razmatrali
15 zahteve različitih kriznih štabova, no u njima nema ništa što ukazuje na
16 različite zasluge tih kriznih štabova."/

17 Po ovome - molim da podignete malo prevod - govori se i o novcu
18 benzinske pumpe, zatim kafića, opštinskih računa, žiro-računa; dakle, računa
19 koji su od pre postojali. I pominju se neki drugi izvori prihoda u opštini.

20 SUDIJA HANOTEAU: [simultani prevod] Ali moje pitanje je bilo: da li je
21 postojao neki propis na osnovu kojeg je odlučivano koliki će biti budžet za
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 svaki krizni štab? Jer, na osnovu ovoga, stičemo utisak da je vladala anarhija -
2 povučen keš sa žiro-računa, novac koji je dolazio sa benzinske pumpe. Da li
3 biste mogli malo da mi to prokomentarišete, gospodo?

4 GĐA SVEDOK: [simultani prevod] Kao što smo videli, krizni štabovi su
5 preuzeli sve odgovornosti i dužnosti skupština opština i opštinske vlasti su
6 finansirane od lokalnih prihoda, такси, poreza. Dakle, govorim o sistemu kakav
7 je postojao ranije. Dakle, postojali su lokalni porezi i pomoć koju su dobijali
8 od države. Ali to nije moja ekspertiza. Ne znam kako su se stvari odvijale pre,
9 ali kada su krizni štabovi preuzeli opštinsku vlast, oni su preuzeli i opštinske
10 račune, tako da vidimo da je većina njihovog novca poticala sa opštinskih
11 računa. U dokumentima koje smo pregledali, normativnim dokumentima, gde se vidi
12 kako krizni štabovi treba da funkcionišu, nigde se ne pominje njihov budžet,
13 tako da ne mogu više da Vam odgovorim.

14 SUDIJA HANOTEAU: [simultani prevod] Hvala, gospodo.

15 G. HANNIS: [simultani prevod]

16 P: Gospodo Hanson, još nekoliko pitanja u kontekstu ovih pitanja sudije.
17 U vezi sa ovim, Vi ste pomenuli iznos od 5 miliona dolara kao pomoć od
18 republike. A meni se čini da je logično da je to upravo "od", a ne "njima"
19 /?"za"/, pošto u samom spisku se to pominje kao aktiva, za razliku -

20 O: Da, mislim da je to jedno objašnjenje koje je razumnije.

21 P: A u smislu oporezivanja, odnosno naplate poreza, da li Vam je poznato
22 šta znači skraćenica SDK?

23

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Da. To je "Služba društvenog knjigovodstva". Svaka opština je imala
2 službu društvenog knjigovodstva, ona je bila bitna opštinska struktura, bitan
3 opštinski organ. I plaćanja su vršena prenošenjem isplata između preduzeća i
4 vlada i tela, odnosno odgovarajućih organa, preko nje su vršena plaćanja uopšte.

5 P: Znači, to je postojalo i pre nego što je izbio rat?

6 O: Da, da. Ali ovo je jedna ustaljena šema u kojoj vidimo da se u okviru
7 opšteg preuzimanja vlasti, da su preuzete i ispostave Službe društvenog
8 knjigovodstva i, stoga, samim tim je preuzeta kontrola nad njihovim sredstvima.

9 P: Znači, o tome se razgovaralo u fazi planiranja?

10 O: Da. Vidimo da Karadžić to pominje i u svom istupanju u oktobru, kao
11 jednu od stvari koju treba da urade ili kao jednu od institucija koja mora da
12 potpadne pod kontrolu Srba - "čak i u onim opštinama," kaže, "gde možda imamo
13 većinu, nismo još uvek ovladali našim institucijama, uključujući SDK."

14 P: A što se tiče pitanja sudije, ko je odlučivao o budžetu, odnosno
15 izdvajanju sredstava za krizne štabove od sredstava republike, da li ste videli
16 nešto u dokumentaciji, osim onoga što smo juče razgovarali? Mislim da smo imali
17 jednu tačku dnevnog reda koja je govorila o pozajmicama, kreditima za krizne
18 štabove, u okviru zapisnika sa sednice vlade.

19 O: Pored tih vladinih, mislim da smo nešto konkretno razgovarali i o
20 situaciji u Trnovu /?vidimo konkretne razgovore o tome u Trnovu/. Ali ovako, na
21 jednom širem nivou, u smislu diskusije na republičkom nivou o izdvajanju
22 sredstava - ne bih Vam znala sad nešto reći o tome.

23 P: Dobro. Ovo manje-više zaključuje našu diskusiju o podršci vojsci od
24
25
26
27
28
29
30

1 strane kriznih štabova. Mislim da sad možemo da idemo dalje, da govorimo o
2 odnosu između kriznih štabova i policije. Da li ste hteli nešto još da kažete,
3 rekapitulirajući ovaj konkretan odnos vojske i kriznih štabova?

4 O: Pa, htela bih samo da kažem da je vojno pitanje ono koje je
5 najsloženije, sa najvećim brojem promenljivih, tako da je možda malo tu teško
6 imati tačan utisak i srediti stanje tačno. U krajnjoj liniji, ono što je bitno i
7 ono što je zajednički imenitelj svugde je da postoji ta koordinacija, ta
8 podrška, da postoji jedna jedinstvenost cilja. Kao što kaže Subotić, bilo je
9 manjih nesuglasica, ali su stvarno bile manje, i to je bilo u kontekstu toga ko
10 je upravo bio onaj ko je izdavao naloge. Ali, u suštini, manje-više dosledna
11 šema delovanja bila je takva da se uvek podrazumevala tesna saradnja i
12 koordinacija.

13 Slično je i za policiju. Odnosno, ne bih rekla slično, nego je
14 jednostavniji slučaj kod policije, u smislu količine promenljivih faktora.
15 Vidimo da je postojalo jako puno naredbi koje su izdate policiji i sad ćemo
16 preći na taj konkretan odeljak. A kažem da smo ovaj teži deo sada obradili.

17 P: U redu. Da onda idemo u to. Pokazaćemo odnose između kriznih štabova
18 i policije. Kažete da je tu jednostavnija situacija, kako je to funkcionisalo sa
19 policijom?

20 O: Kao što je i predviđeno u okviru instrukcija od 19. decembra,
21 opštinski krizni štabovi su uključivali šefove policije - bilo šefa policijske
22 stanice ili komandira policije - kao članove. Vidimo iz izveštaja policije o
23 kriznim štabovima o tome kako su radili po opštinama. Vidimo da postoje naredbe
24 od kriznog štaba policiji. I to, isto tako, odgovara s onim sistemom
25 funkcionisanja policije koji smo već opisali. Imali su svoju sopstvenu komandnu

26

27

28

29

30

1 strukturu, naravno, ali bi zaduženja dobijali sa opštinskog nivoa, od opštinskih
2 struktura. Dnevne zadatke, dnevna zaduženja nisu dobijali od svog ministarstva.

3 Takođe smo svedoci toga da su krizni štabovi bili uključeni u
4 oformljivanje policijskih snaga, u ustanovljavanje srpskih policijskih snaga, u
5 preuzimanje policijskih stanica, razrešavanje, odnosno otpuštanje onih koji nisu
6 Srbi iz policijskih snaga. I to odgovara uputstvu od 19. decembra, kako za
7 "Varijantu A", tako i za "Varijantu B", koje predviđa mobilisanje Srba u
8 rezervne snage policije i preuzimanje policijskih stanica.

9 P: Onda da idemo na tabulator 181, glavni tabulator 74. Mislim da imate
10 tu nekoliko primera koje želite da nam date, u kontekstu stvaranja posebnih,
11 odvojenih srpskih policijskih uprava u okviru opština.

12 O: Da. Imam nekoliko primera. Ovaj prvi je iz Brčkog. To je jedan rezime
13 događaja i situacija. U suštini, interni prikaz... da, potpisano je Ratno
14 predsedništvo na poslednjoj strani, potpisano je Ratno predsedništvo opštine
15 Brčko.

16 P: Da li je to rezime aktivnosti -

17 O: Da, Ratnog predsedništva, odnosno događaja u toj opštini.

18 P: Možete li nam tačno reći stranu, odnosno izvod na koji želite da
19 usmerimo našu pažnju?

20 O: Da, to je na strani 3 u engleskom prevodu, odnosno na stranici 4 na
21 B/H/S-u, 00741400. Četvrti pasus na B/H/S verziji, a u engleskoj verziji strana
22 3, treći paragraf:

23 "Kada je počeo rat, razne vojne formacije počele su da dolaze u Brčko da
24 pomognu. Pošto je Brčko bilo deo -"

25 Izvinite, izvinite, čitam pogrešan deo, čitam pogrešan deo. Znači:

26

27

28

29

30

1 "Po početku ratnih dejstava, istoga dana preuzimanja Stanice javne
2 bezbednosti, Ratno predsedništvo je postavilo za načelnika Stanice javne
3 bezbednosti Dragana Veselića i počelo sa popunjavanjem stanice, u čiji sastav su
4 ušli i prethodno zaposleni Srbi."

5 Znači, to je jedan opis uloge Ratnog predsedništva u ustanovljavanju
6 srpske policijske stanice.

7 P: U redu. Da Vas sada zamolim da pogledamo tabulator 182 u
8 registratoru, *master* broj 285. To je slučaj u jednoj drugoj opštini. Čini se,
9 doduše, da je ovaj dokument Ministarstva unutrašnjih poslova Socijalističke
10 Republike Bosne, koji se odnosi na izjave policajaca koji su radili tamo pre
11 nego što je izbio rat i otpušteni su, odnosno premešteni.

12 O: Da. Vidite na osnovu samog datuma, koji je 24. mart 1992. godine, da
13 je to u veoma ranoj fazi ovih dešavanja, te mislim da je jako zanimljiv prikaz
14 priča policajaca o tome šta se zaista desilo. U originalu, to je 02048151, drugi
15 pasus; isto tako i na stranici 2 prevoda, drugi paragraf. Tu izveštavaju
16 policajci o kojima je reč o tome kako su se sastali sa šefom Stanice javne
17 bezbednosti na Palama, gde su išli... odnosno, gde su radili, a šef policije,
18 Marko /u engleskom transkriptu: "Malko"/ Koroman "obavestio ih je o odluci
19 Kriznog štaba SO Pale i vlade SAO Romanija da svi milicionari muslimanske
20 nacionalnosti predaju naoružanje i opremu koju duže."

21 Znači, oni, ovaj, pričaju šta im se desilo, ti policajci, šta im je
22 rečeno da je odlučio Krizni štab i da jednostavno tamo više ne mogu da rade.

23
24
25
26
27
28
29
30

1 P: Dobro. Nakon što su oformljene odvojene srpske policijske stanice,
2 odnosno komande po opštinama, da li ste videli primere da rade u tesnoj saradnji
3 sa kriznim štabovima?

4 O: Jesam. Videla sam mnoge primere naredbi kriznih štabova opštinskim
5 policijskim strukturama.

6 P: Da onda pređemo na tabulator 183, master 278. To je opština Prijedor.

7 O: Da. Ovo je "Rezime zaključaka, naredbi i odluka koje je usvojio
8 Krizni štab, odnosno Ratno predsedništvo, koji se odnose na Stanicu javne
9 bezbednosti i regionalnu komandu, od 29. maja do 24. jula 1992.".

10 P: Da li ste tu nešto posebno podvukli, u tim konkretnim odlukama?

11 O: Da. Neke od tih odluka, na drugoj strani, broj 2: "Naredba Vojnoj
12 policiji i organima SJB-a da svu nelegalno oduzetu i prisvojenu imovinu oduzmu",
13 i da obaveste Krizni štab o izvršenju te naredbe.

14 A dalje, na toj istoj stranici, imamo: "Naredba od 6. juna 1992. koja
15 obavezuje SJB da putem svojih pripadnika kontroliše ne samo naselje Pećani, već
16 i druge delove grada, i da ne dozvoljava ljudima da proizvoljno ostaju ili da se
17 useljavaju u kuće srodnika i prijatelja."

18 A, na trećoj strani ovog prevoda, na sredini stranice: "Naredba od 17.
19 juna, koja zahteva od SJB i regionalne komande da u okviru /?roku/ dva dana
20 formiraju jedinstveni interventni vod sa 20 pripadnika svaki /sic/, čiji bi
21 osnovni zadatak bio da sprečavaju krađu i druge kriminalne radnje."

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: U redu.

2 G. HANNIS: [simultani prevod] Jeste, Vaša visosti, časni Sude, svestan
3 sam vremena.

4 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da, gospodine Hannis. Ako je ovo zgodan
5 momenat da napravimo pauzu, što se Vas tiče, onda ćemo napraviti tu pauzu do
6 12.50h. A onda ćemo još raditi 55 minuta.

7 SUDSKA SLUŽBENICA: [simultani prevod] Neka svi ustanu, molim.
8 ... Početak pauze u 12.30h
9 ... Sednica nastavljena u 12.55h

10 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prevod] Molim vas, ustanite.
11 Sedite, molim vas.

12 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Izvolite, gospodine Hannis.

13 G. HANNIS: [simultani prevod] Zahvaljujem, Vaša visosti.

14 P: Gospođo Hanson, mislim da još uvek govorimo o kriznim štabovima i
15 njihovom poslovanju sa lokalnom policijom. Idemo na tabulator 184, *master* 289.
16 Ovo je još jedan dokument iz Prijedora.

17 GĐA SVEDOK: [simultani prevod] Mogu li da tražim od Veća razjašnjenje
18 pre nego što krenemo sa ovim? Vi ste mi rekli da pogledam onaj dokument iz
19 logističke baze.

20 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Tako je.

21 GĐA SVEDOK: [simultani prevod] Pa se pitam samo, koliko sam shvatila, ne
22 mogu da govorim o mom svedočenju sa bilo kojim od mojih kolega, ali mogu li da
23 ih pitam da li su oni imali prilike da više steknu saznanja o tom dokumentu ili
24 ne?

25 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Stewart, ja sam pozvao svedoka
26 da vidi da li može da nađe bilo koji drugi izvor. U tom smislu bi ograničila
27 svoju komunikaciju sa svojim kolegama samo na informacije koje bi eventualno
28
29
30

1 mogle da se nađu, odnosno kome je naslovljen, od strane koga je primljen -

2 GĐA SVEDOK: [simultani prevod] Ili drugi primerci?

3 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da, ili drugi primerci.

4 G. STEWART: [simultani prevod] Vaša visosti, to se čini apsolutno
5 praktičnim, odnosno svrsishodno, i nemamo nikakvu primedbu.

6 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Onda možete da uradite tako, ali se
7 ograničite ovako kako smo rekli.

8 GĐA SVEDOK: [simultani prevod] Zahvaljujem, Vaša visosti. Razumem.

9 G. HANNIS: [simultani prevod] Zahvaljujem, gospodine Stewart.

10 P: Gospođo Hanson, taj dokument - znači, *master tab 289*, prezentacioni
11 284 /u engleskom transkriptu: "184"/ - je li to još jedan dokument iz Prijedora?

12 O: Jeste. To je dokument šefa Stanice javne bezbednosti, Sime Drljače,
13 znači, upućen Kriznom štabu Prijedora; datum 1. jun 1992. To je izveštaj o tome
14 kako policija sprovodi naređenja Kriznog štaba. Znači, kako se sprovode ti
15 zaključci od strane policije, u kojoj meri se oni poštuju i sprovode u praksi.
16 Broj koji bih konstatovala, 02-111 /u engleskom transkriptu: "02-111-108/92"/ je
17 zaključak "kojim se u potpunosti poštuje zabrana oslobodjenja zatvorenika". Sad
18 ćemo videti taj zaključak, za neki minut. To, ustvari, pokazuje kako policija
19 šalje izveštaj Kriznom štabu o sprovođenju njegovih naredbi i zaključaka.

20 P: Ja bih još nekoliko primera hteo da obradimo, koji se odnose na
21 odnose između policije i kriznog štaba. Prezentacioni tabulator 185, *master 290*,
22 iz Sanskog Mosta.

23

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Da. To su zaključci Kriznog štaba Sanskog Mosta od 27. aprila 1992.
2 Pod tačkom 4, Krizni štab odlučuje da Mirko Vučinić /u engleskom transkriptu:
3 "Vručinić"/ obavlja poslove načelnika Stanice javne bezbednosti Srpske opštine
4 Sanski Most. Takođe, Krizni štab predlaže Skupštini Srpske opštine Sanski Most
5 da za predsednika Izvršnog odbora postavi Lukić Mladena... A, dobro, to je Izvršni
6 odbor. Dobro, to nije relevantno. Samo prva rečenica je relevantna za policiju,
7 odnosi se na policiju.

8 Videćete... odnosno, možemo da konstatujemo, na osnovu prethodnog
9 dokumenta o sastavu samog Kriznog štaba Sanskog Mosta, da je Mirko Vujčinić /u
10 engleskom transkriptu: "Vručinić"/ bio član Kriznog štaba i da njega postavljaju
11 za šefa policijske stanice.

12 P: A sledeći je prezentacioni registrator /?tabulator/ 186, master 291,
13 isto iz Sanskog Mosta.

14 O: Da. To je naredba Kriznog štaba Sanskog Mosta policiji, odnosno
15 Stanici javne bezbednosti, od 6. juna, gde im se nalaže da evakuišu 160
16 zatvorenika u Manjaču.

17 GĐA PREVODILAC: Prevodilac se ispravlja, 150 zatvorenika u Manjaču.

18 G. HANNIS: [simultani prevod]

19 P: Idemo dalje. Idemo sada na sledeću temu. Da li ste hteli još nešto da
20 kažete u vezi sadejstva sa policijom, pre nego što predem na krizne štabove i
21 pritvorske objekte?

22 O: Pa, samo sam pokazala nekoliko dokumenata ovde, ali u izveštaju
23 takođe ističem da ima jako puno takvih dokumenata vezanih za policiju. To nije
24 dugačak odeljak, mislim da je dosta kako su stvari stajale, ali ću rado

25

26

27

28

29

30

1 odgovoriti na sva dodatna pitanja s tim u vezi, ukoliko to bude potrebno.

2 P: U redu. Da sada samo pređemo na pritvorske jedinice, odnosno tamo gde
3 su ljudi držani zatočeni. Da li su krizni štabovi bili u to umešani, bilo u
4 njihovo osnivanje, kontrolu ili kontrolisanje pristupa pritvorskim objektima?

5 O: Jeste. Vidimo da po opštinama su Krizni štabovi u nekim slučajevima
6 sami oformili takve centre za zatočenike, da su mogli da naredе zatočavanje,
7 odnosno puštanje zatvorenika ili njihov premeštaj, njihovo kretanje. Pa ćemo
8 pogledati nekoliko dokumenata koji ukazuju na odnos između kriznih štabova i
9 takvih centara po opštinama.

10 P: Onda da Vam pokažem tabulator 187, *master* 295. Prvo nam recite šta je
11 ovaj dokument, zatim nam ukažite koji su to izvodi koje hoćete da istaknete?

12 O: Ovo je dosta dugačak dokument kojim ću se više puta baviti. I mislim
13 da imamo i odvojene tabulatore za različite slućajeve, kako ne bismo stalno
14 morali da se vraćamo na konkretno ovaj, u ovom registratoru. Ali to je, u svakom
15 slućaju, izveštaj koji je sastavio odnosno Centar službi bezbednosti Banja Luke
16 na osnovu izveštaja policije Prijedora, Bosanskog Novog i Sanskog Mosta. U njemu
17 se każe da je ovaj izveštaj sastavljen u skladu sa odlukom šefa Centra službi
18 bezbednosti od avgusta 1992. Izveštaj sam je isto iz avgusta 1992. i prvi deo
19 dokumenta koji ćemo pogledati je kompilacija tri različita pojedinaćna izveštaja
20 od tih policija. Ali, u svakom slućaju, on ukazuje i jako dobro pokazuje šta je
21 policija imala da każe u odnosu na događaje koji su se odvijali u opštini.

22 P: A u pogledu dve konkretne opštine, šta je to i da li postoji izvod na
23 stranici 1 koji se odnosi na Prijedor?

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Da. Postoji na prvoj strani engleskog teksta - očigledno strana 2
2 prevoda. Na B/H/S-u to je... rečenica počinje na B0032527, ali veći deo citata je
3 na sledećoj strani, B0032528, i odnosi se na Prijedor. Na strani 2 na engleskom
4 to je srednji paragraf:

5 "Krizni štab opštine Prijedor je odlučio da u naselju Trnopolje
6 organizuje prihvata i smještaj za lica koja traže zaštitu, a da se ratni
7 zarobljenici radi obrade zadržavaju o objektu RO "Keraterm" u Prijedoru, odnosno
8 u upravnoj zgradi i radionici RŽR u Omarskoj."

9 P: A, na strani 6 engleskog - mislim da je stranica 8, odnosno B0032534
10 - šta nam možete reći o takvim pritvorskim jedinicama u Sanskom Mostu?

11 O: Da. Na strani 6, na početku... Izvinjavam se, to je šesta stranica
12 prevoda, ali kod mene je broj 7.

13 P: Moja je greška.

14 O: Znači, to je onaj deo koji se odnosi na Sanski Most. "Od početka
15 oružanih sukoba na području opštine Sanski Most, Krizni štab opštine svojom
16 odlukom naredio formiranje sabirno-istražnih centara u prostorijama sportske
17 dvorane, objektima preduzeća 'Betonirka' i hali fabrike 'Kring's'. Posebnom
18 odlukom Kriznog štaba se u objektu 'Betonirka' formirao zatvor, imenovao
19 upravnik i zamenik, a na poslovima obezbeđenja, zajedno sa pripadnicima vojske,

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 učestvovali su i radnici milicije."

2 A u sledećem paragrafu, jedna rečenica u sredini sledećeg pasusa: "Jedan
3 broj lica je priveden na osnovu neposredne naredbe Kriznog štaba opštine."

4 P: Idemo dalje. Molim Vas, gospođo svedok, na sledeći tabulator, 188,
5 master 299. Ovo se odnosi na ulogu određenog Kriznog štaba i uspostavljanje
6 jednog zatvorskog objekta, odnosno pritvora u opštini Prijedor.

7 O: Da. To je izveštaj prijedorske policijske stanice od 31. maja 1992.
8 godine, koji je upućen Kriznom štabu - između ostalih - i pripadnicima policije,
9 gdje se opisuje osnivanje logora Omarska, i konstatujemo da u prvoj rečenici
10 kaže: "U skladu sa odlukom Kriznog štaba, šef policije naređuje da se
11 industrijski kompleks površinskog kopa Omarske koristi kao privremeni sabirni
12 centar za ljudi koji su zarobljeni u borbenim dejstvima ili su pritvoreni u
13 okviru /?na osnovu/ bezbednosnih informacija." To je jedna dugačka naredba koja
14 opisuje celu strukturu logora u Omarskoj.

15 P: Od koga je to?

16 O: Od načelnika Službe javne bezbednosti, Sime Drljače.

17 P: Na koga je naslovljeno?

18 O: Ukoliko bih mogla -

19 P: Ukoliko možete da to razaznate?

20 O: Da, da. Evo, gledam sad ove naslove /?primaocce/ kojima je upućeno na
21 kraju. Nema na prvoj strani direktno naslovljeno, ali je poslato Kriznom štabu,
22 koordinatoru za bezbednosne službe, bezbednosnoj službi u Banja Luci, šefu
23 policije, šefu bezbednosti, direktoru rudnika željeza, i u arhivu. A takođe ima
24
25
26
27
28
29
30

1 i rukom pisanih naznaka, pa se čini, kako po njima izgleda, da su primerak
2 primili i u rudniku i od strane bezbednosti.

3 P: Zahvaljujem. Sledeći je tabulator 189, *master* 298. Ovo je dokument od
4 8. jula 1992., iz Kotor Varoši.

5 O: Iz zapisnika Ratnog predsedništva Kotor Varoši od 8. jula 1992. Pod
6 tačkom 1 kaže se: "Zbog problema u radu SJB, hala u Pilani /u engleskom
7 transkriptu: 'Piljana'/ se privremeno koristi kao zatvor i preporučeno je da se
8 sva privedena lica ubuduće privode u halu Pilane," takva je odluka donesena.

9 P: Zahvaljujem. Registrator 190, *master tab* broj 290 /u engleskom
10 transkriptu: "420"/. Ovo je dokument od 9. maja 1992. u Foči.

11 O: To je od upravnika Kazneno-popravnog zavoda u Foči od 20. maja 1992.
12 godine, upućeno Kriznom štabu Srpske opštine Foča. To je "Zahtev za određivanje
13 ovlašćenih lica". "Obraćamo se zahtevom da odredite ovlašćena lica za
14 ispitivanje i saslušavanje zarobljenih lica privedenih u Kazneno-popravni dom
15 Foča."

16 P: A ko je potpisao /?Ko je upravnik/?

17 O: Upravnik Milorad Krnojelac.

18 P: Prezentacioni registrator /?tabulator/ 191, *master* 301, to nam je
19 sledeće. To je od 15. maja 1992., iz Bosanskog Šamca.

20 O: Da. To je odluka Kriznog štaba Bosanski Šamac od 15. maja 1992.
21 godine, koja glasi: "Ovom odlukom na teritorije Srpske opštine Bosanski Šamac
22 izolovaće se sva lica hrvatske nacionalnosti i razmestiti u vitalne objekte po
23
24
25
26
27
28
29
30

1 gradu i u selima."

2 Ovo "razmestiti", samo da konstatujem, u originalu piše "raspoređuju
3 se". Mislim, ovaj prvi termin zvuči vojno, ali nije on nepravilno upotrebljen, u
4 svakom slučaju, u ovom kontekstu.

5 Takođe bih istakla u ovom kontekstu da, prema popisu iz 1991. godine,
6 bilo je oko 14.000 Hrvata u Bosanskom Šamcu, što je predstavljalo oko 45%
7 stanovništva.

8 P: Nisam, čini mi se onu vezu ustanovio, koju sam hteo da ranije
9 istaknem, kada smo razgovarali o kriznim štabovima i njihovim odnosima sa ovim
10 pritvorskim objektima. Sada ćemo govoriti o konkretnim ljudima koji su bili
11 predviđeni da budu držani u njima.

12 O: Očigledno, još uvek ovo se bavi tim pritvorskim jedinicama, ali treba
13 da pokaže da, pored osnivanja ovakvih pritvorskih jedinica, krizni štabovi su
14 izdavali naloge da se čitave kategorije populacije pritvaraju. I, iako ovde ne
15 precizira koji je to konkretno takav objekat, mislim da je bitno, da je ono što
16 se ističe u ovoj naredbi Kriznog štaba da je to jedna cela kategorija ljudi -
17 hrvatske nacionalnosti - da budu zatvoreni.

18 P: Slično tome -

19 SUDIJA HANOTEAU: [simultani prevod] Jako mi je žao što moram da Vas
20 prekinem. Jednu ste dodali stvar. Rekli ste da je u toj opštini, u opštini
21 Bosanski Šamac, bilo 14.000 Hrvata. Da li sam Vas tačno razumeo?

22 GĐA SVEDOK: [simultani prevod] Da, to je na osnovu popisa.

23 SUDIJA HANOTEAU: [simultani prevod] Samo sam hteo da saznam koliko je
24 bilo ukupno stanovništvo, da bismo ovo stavili u neku proporciju. Koliki je bio

25

26

27

28

29

30

1 ukupan broj stanovnika? Ko su bili drugi pripadnici ove opštine? Zahvaljujem.

2 GĐA SVEDOK: [simultani prevod] Sledeći put ću doneti podatke sa samog
3 ovog popisa, zvanične. U svakom slučaju, oni su bili 45% stanovništva. Ne znam
4 sad tačno šta to znači u ukupnom iznosu, ali otprilike bi bilo oko 30.000; 45%
5 su bili Hrvati.

6 G. HANNIS: [simultani prevod]

7 P: Možete li reći sudiji koji su drugi narodi, drugih etničkih
8 pripadnosti, živeli u Bosanskom Šamcu? Oni brojevi koji su bitni.

9 O: Srbi su bili oni koji su bili drugi, da kažem, u velikom broju.

10 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Imam pitanje u vezi sa ovim dokumentom,
11 isto tako, za Vas. Rekli te u uvodnom izlaganju da su ti ljudi bili birani, bili
12 izdvajani da se šalju u ovakve zatvorske objekte. Ukoliko sam pročitao -

13 GĐA SVEDOK: [simultani prevod] Pritvor nije... Izvinjavam se.

14 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Dakle, ukoliko čitam zaglavlje ovog
15 pisma, kaže nešto o neprestanom bombardovanju, da postoji nešto sa kriminalcima,
16 da na osnovu toga svi ljudi hrvatske nacionalnosti na teritoriji treba da se
17 izoluju i pošalju - kako ste nam Vi rekli - u vitalne objekte u gradu i po
18 selima. Hoću da kažem, mogu da pretpostavim da bi neko ovo mogao da shvati da se
19 ne šalju ljudi u pritvorske objekte, nego na mesta gde bi, ustvari, opštinski
20 Krizni štab očekivao dalja bombardovanja. A, znači, nije samo bio cilj da se oni
21 negde zatvore ili pritvore, već bi mogao čovek da pomisli na osnovu ovoga da je
22 trebalo da posluže kao ljudski štit, kao zaštitna mera protiv bombardovanja.

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Ali, pošto je ovaj dokument uveden kao dokument koji treba da govori o
2 umešanosti opštinskog Kriznog štaba uopšte u to zatvaranje ljudi, pitam se zašto
3 ste zauzeli ovaj stav i zašto Vi, kao jedan veštak, mislite da bi ovo drugo
4 tumačenje bilo pogrešno?

5 GĐA SVEDOK: [simultani prevod] Ne govorim konkretno o samo jednom
6 pritvorskom centru, a mislim ovo Vaše tumačenje da ih sagledavate -

7 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Rekao sam da bi se moglo eventualno tako
8 gledati na to.

9 GĐA SVEDOK: [simultani prevod] Da, da, slažem se. A moglo bi, i jeste,
10 to je jedno sasvim opravdano tumačenje. Ali ja bih rekla da, ukoliko
11 identifikujete jednu kategoriju, svih Hrvata, i stavljate sve njih u vitalne
12 objekte kao ljudski štit, to meni izgleda upravo kao jedan oblik zatvaranja.
13 Nije to radi njihove zaštite, to nije na osnovu njihove volje, to je, znači,
14 njihovo premeštanje zato što su Hrvati, na različita mesta, i njihovo držanje na
15 tim mestima.

16 G. STEWART: [simultani prevod] Vaša Visosti -

17 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] S druge strane, ako mogu da Vas pitam
18 jedno drugo pitanje. Govorite o 14.000 ljudi. Istovremeno - rekao sam, to je
19 moguća interpretacija ove stvari - rekao bih da rukovanje sa 14.000 ljudi kao
20 ljudskim štitom apsolutno ne bi bio lak zadatak. Zato Vam dajem i neko suprotno
21 gledište, ali bih prvo da Vi mi date Vaš stručni odgovor.

22 GĐA SVEDOK: [simultani prevod] Taj broj sam vam dala da bih Vam
23 predočila koja je struktura Šamca i koliko je ljudi tamo... ja nisam videla drugih
24 iskaza u smislu zatvaranja, odnosno skupljanja 14.000 ljudi i korišćenja kao
25 ljudski štit. Apsolutno mi se to čini nepraktičnim i malo verovatnim, s obzirom

26

27

28

29

30

1 na ogroman broj o kojem se radi, i imajući u vidu da Srbi nisu bili pretežno
2 većina u toj opštini da bi bili uopšte u mogućnosti da kontrolišu toliki broj
3 ljudi.

4 Vidim... Mislim da je ono što je ovde sad bitnije - da su toliki ljudi
5 zaista bili zatvoreni i da je to bila jedna kategorija za koju je Krizni štab
6 bio mišljenja da ima ovlašćenja da odlučuje o njihovoj sudbini upravo na taj
7 način, da ih prikupi na taj način i da ih negde jednostavno pošalje.

8 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Zahvaljujem.

9 Gospodine Stewart, Vi ste ustali. Gospodin Hannis je ustao.

10 G. STEWART: /nedostaje simultani prevod/

11 G. HANNIS: [simultani prevod] Samo nekoliko stvari.

12 P: U vezi s brojem stanovnika, koji je datum odakle dolazi taj broj?

13 O: 1991.

14 P: Znači, popis iz 1991. Od maja 1992. - znam da niste stručnjak za
15 Bosanski Šamac - ali da li ima ikakvih indikacija da su veći deo njih /?Hrvata/
16 napustili opštinu do tada?

17 O: Nema na osnovu samog popisa, pošto je to napravljeno 1991. A, koliko
18 ja shvatam uopšte taj sukob - jeste, mnogo Hrvata je do tada otišlo. Ali ne bih
19 mogla da Vam konkretno ukažem na neki dokazni predmet, odnosno iskaz koji bi to
20 potkrepio.

21 P: Ne znam da li bi možda bilo od pomoći da idemo u original na B/H/S-u,

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 gde imamo izjavu o "Svi ljudi hrvatske nacionalnosti će se staviti u izolaciju i
2 odvesti u vitalne objekte"?

3 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Hannis, ja razumem da, koliko
4 vidim, Francuzi malo kaskaju u prevodu. Dobro, stigli su nas. Izvolite dalje.

5 G. HANNIS: [simultani prevod] Izvinite. Idem ponovo.

6 P: Da li biste mogli da nam pročitate iz originala na B/H/S-u tu
7 rečenicu o "svim ljudima hrvatske nacionalnosti koji će se staviti u izolaciju"?
8 Hoću da čujem prevod.

9 O: [na B/H/S-u] "Ovom odlukom, na teritorije Srpske opštine Bosanski
10 Šamac privode se u izolaciju svi pripadnici hrvatskog naroda i raspoređuju na
11 vitalne objekte u gradu i selima."

12 G. HANNIS: [simultani prevod] Hvala, časni Sude. Shvatio sam da ste i vi
13 to shvatili na jedan način. Ja sam shvatio da bi oni bili izolovani, a zatim
14 prebačeni u vitalne objekte ili, pak, i jedno i drugo. Mislim da je to sve što
15 sam želeo da kažem u vezi s ovim.

16 P: Pređimo sada na sledeći tabulator, osim ukoliko imate dodatnih
17 pitanja. Ako ne, pređimo na tabulator 192, master tabulator 302.

18 P: Ovo je zapisnik zasedanja Kriznog štaba Bosanski Petrovac - ističem
19 da se tad jednostavno zvao Petrovac - datum je 30. jun 1992. godine. Na drugoj
20 stranici u prevodu, pod "Zaključci", stoji - to je pri dnu, zapravo, prve
21 stranice na B/H/S-u: "Do osposobljavanja zatvora u Kozilima /fon./, sačiniti
22 plan za hapšenje i privođenje svih Muslimana vojno sposobnih za koje se
23
24
25
26
27
28
29
30

1 pretpostavi da bi mogli naneti bilo kakvo zlo Srbima."

2 PREVODILAC: Dakle, reč je o privođenju svih Muslimana, vojno sposobnih.

3 G. HANNIS: [simultani prevod]

4 P: Hvala. Da li ste imali nekih informacija u vezi sa popisom

5 stanovništva iz 1991. godine u Petrovcu?

6 O: Ne znam tačno, ali negde 80% su bili Srbi, otprilike bilo je nekih

7 1.000 Muslimana. Ne bih želela sad ovako napamet da govorim.

8 P: Mislim da ste u izveštaju ili negde drugde naveli da je bilo

9 otprilike 32.000 Muslimana.

10 PREVODILAC: 3.200 Muslimana, ispravka prevodioca.

11 GĐA SVEDOK: Da, tačno.

12 G. HANNIS: [simultani prevod]

13 P: Dakle, i rekli ste da se tad taj grad zvao Petrovac, a ne više

14 Bosanski Petrovac. Da li to ima nekakav značaj?

15 O: Odbacuje se bosanski identitet tog grada.

16 P: Hvala. Pređimo na sledeći tabulator, 193. To je *master* tabulator 306,

17 iz Sanskog Mosta.

18 O: Zaključci Kriznog štaba Sanski Most od 4. juna 1992. godine. I, pod

19 tačkom 1 zaključaka stoji: "Mirko Vručinić, Nedeljko Rašula i pukovnik Neđo

20 Aničić biće zaduženi za rešavanje pitanja zarobljenih i njihovu kategorizaciju i

21 deportaciju na Manjaču. Prva kategorija - političari; druga kategorija -

22 nacionalni ekstremisti; treća kategorija - ljudi koji su nepoželjni na

23 teritoriji opštine Sanski Most."

24 P: Da li ima nekih dodatnih definicija po pitanju treće kategorije?

25

26

27

28

29

30

1 O: Ne u ovom dokumentu, nepoželjni.

2 P: Pređimo na tabulator 194, *master* tabulator 454.

3 O: Reč je izveštaju o nekim aspektima rada koji je obavljen i
4 zaduženjima koja predstoje, koji je sastavilo Ministarstvo unutrašnjih poslova
5 Srpske Republike 17. jula 1992. godine, a upućen je predsedniku Predsedništva i
6 premijeru. To je dodato rukom, dakle, na naslovnoj stranici. To je na 3.
7 stranici u prevodu, i takođe na 3. stranici verzije na B/H/S-u, 03246658.

8 PREVODILAC: 6858, ispravka prevodioca.

9 GĐA SVEDOK: [simultani prevod] U oba slučaja, reč je o prvom paragrafu.
10 I, Ministarstvo unutrašnjih poslova izveštava da: "Vojska, krizni štabovi,
11 odnosno ratna predsedništva traže da vojska prikupi, odnosno zarobi što više
12 muslimanskog stanovništva i takve nedefinisane logore ostavljaju organima za
13 unutrašnje poslove. Uslovi u nekim od tih logora su loši. Nema hrane. Ponekad
14 pojedinci ne poštuju međunarodne norme..." i tako dalje.

15 G. HANNIS: [simultani prevod]

16 P: Ovo je izveštaj -

17 O: Ministarstvo unutrašnjih poslova je uputilo izveštaj predsedniku
18 Predsedništva i premijeru.

19 P: Hvala. Tabulator 195, *master* tabulator 295. To je dokument koji smo
20 već ranije pogledali, a sada gledamo jedan drugi isečak. Odnosi se na Prijedor.
21 Možete li mi reći kakav je ovo izveštaj?

22 O: Ovo je izveštaj stanica policije iz Prijedora, Sanskog Mosta i

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Bosanskog Novog, a objedinjuje ga Centar službi bezbednosti u Banja Luci. Ja sam
2 u svom izveštaju napravila razliku. Možda je to suviše fina razlika, ali uz
3 uspostavljanje zatočeničkih objekata i kada su davana naređenja da se izvesne
4 osobe zatoče, ili kategorije ljudi zatoče, Krizni štab je takođe mogao da naloži
5 transfer zatvorenika između zatočeničkih objekata.

6 I, ovo je na stranici 4 verzije na engleskom, prvi paragraf, a to je pri
7 dnu 3. stranice verzije na B/H/S-u, B0032529: "27. maja 1992. godine, na osnovu
8 odluke Kriznog štaba opštine Prijedor, svi zarobljenici iz objekta 'Keraterm' u
9 Prijedoru su premešteni u objekat u Omarskoj."

10 P: Hvala. Pređimo sada na tabulator -

11 SUDIJA HANOTEAU: [simultani prevod] Imam jedno pitanje za Vas, gospođo.
12 Šta je ta Komisija za inspekciju opština? Da li biste mogli da nam kažete kakav
13 je to bio organ, kakva je bila njegova uloga? Da li je bilo više takvih
14 inspeksijskih komisija i ko ih je obrazovao? Da li biste mogli malo da nam
15 pojasnite o kakvoj se instituciji radilo?

16 GĐA SVEDOK: [simultani prevod] Čini se da je reč o policijskoj
17 instituciji, a ne opštinskoj instituciji. Ne znam ništa više o tome do ovoga što
18 piše u izveštaju. Izvinjavam se zbog toga.

19 SUDIJA HANOTEAU: [simultani prevod] Hvala, gospođo.

20 G. HANNIS: [simultani prevod] Časni Sude, od drugih svedoka ćemo čuti o
21 tome koja je institucija obrazovala ovu komisiju.

22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 P: No, kad je reč o vremenskog periodu ovog izveštaja, koji je datum
2 ovog izveštaja?

3 O: 18. avgust 1992.

4 P: Da li znate da se nešto desilo u vezi sa zatočeničkim objektima
5 neposredno pre ili nakon obrazovanja ove komisije?

6 O: Da. Oni su postali javno poznati posredstvom medija. I međunarodni
7 mediji su itekako posvetili bili pažnju tim zatočeničkim objektima.

8 P: Pored toga, pretpostavljam da ste se poslužili s ova dva poslednja
9 primera o tome da su zatvorenici prebacivani i premeštani. Da li ste došli do
10 nekih drugih dodatnih dokaza u smislu, recimo, da je plaćeno za taj transport?

11 O: Da.

12 P: Uputiću Vas sad na tabulator 196, master tabulator 305, iz opštine
13 Zvornik.

14 O: Da. Na poslednjoj stranici prevoda... ovde ima čitav niz dokumenata,
15 računa. Videli smo neke druge već račune iz Zvornika. Da, to je isto tako na
16 poslednjoj stranici verzije na B/H/S-u, to je 01328458. Tu se navodi spisak,
17 čitav niz prevoza koje je naložila privremena Vlada jednom transportnom
18 preduzeću, /?i sada ono vrši naplatu od privremene Vlade/.

19 I pod 4 na spisku - datum je 15. jul 1992. godine - "prevoz 600
20 zatvorenika iz Zvornika, preko Bijeljine, u Batković".

21 P: Hvala. Govorili smo o kriznim štabovima koji su učestvovali u
22 odlučivanju ko će biti odveden u zatočenički objekat i o premeštanju u

23

24

25

26

27

28

29

30

1 zatočeničke objekte. Da li ste naišli na neke dokaze o tome da su krizni štabovi
2 donosili odluke ili izdavali naređenja o tome ko će biti pušten iz zatočeničkih
3 objekata?

4 O: Da. Oni su takođe mogli da nalože i puštanje iz zatočeničkih
5 objekata.

6 P: Uputiću Vas sada na tabulator 197, *master* tabulator 450.

7 O: Ovo je odluka Kriznog štaba Prijedor, 2. jun 1992. godine. "Odluka o
8 puštanju na slobodu zatvorenih ljudi". Pod 1: "Svi Srbi koji su greškom
9 zarobljeni pušteni su sada na slobodu."

10 P: Da li se spominju nesrbi koji su greškom dospeli među zarobljenike?

11 O: Ne.

12 P: Sada bih Vam pokazao tabulator 198. Ovo je iz Prijedora. *Master*
13 tabulator 278.

14 O: To je dokument kojeg smo već vidjeli. Možda bi bilo učinkovitije sve
15 odjednom reći, ali tu postoje nekakve iznijansirane razlike. Na 3. stranici
16 engleske verzije, treći od kraja... treći stavak od dna stranice: "Zaključak od 2.
17 jula 1992., kojim se zabranjuje pojedinačno puštanje zatvorenika iz Trnopolja,
18 Omarske i 'Keraterma'." To su zaključci i odluke koje je Krizni štab Prijedora
19 usvojio i dostavljeni Stanici javne bezbjednosti i regionalnoj komandi /kako je
20 prevedeno/.

21 P: A da li se to čini da je naredba koju smo već pregledali i koju je
22 policija spominjala da je poštivala?

23 O: Kao što sam /?Tako sam/ rekla u tom trenutku, ali sad više nisam
24
25
26
27
28
29
30

1 sigurna oko datuma. Ako bih mogla provjeriti datum na tom dokumentu, ne bih
2 htjela to povezivati... Sjećate li se koja je oznaka?

3 P: P184 ili 183. Oni su povezani -

4 O: Da, to je isti dokument u popisu. Ispričavam se. To ne može biti ista
5 naredba jer je jedan dan ranije napravljena od ovog datuma. Dakle, ja se
6 ispričavam. To je slično naređenje, ali nije isto.

7 P: Hvala. Prijedimo na oznaku 199, glavna oznaka 309. To je od Kriznog
8 štaba Vogošće, od 26. maja /u engleskom transkriptu: "1992"/.

9 O: To je naredba o puštanju 26. maja 1992. Dakle: "Naređuje se upravniku
10 zatvora da iz zatvora pusti 154 lica, da ih sprovede u selo Svrake, Sarajevo i
11 Vogošću."

12 P: Dobro. Prelazimo na oznaku 200, glavna oznaka 421. Ovo je od VD
13 upravnika zatvora Foča, Krnojelca. On to Kriznom štabu dostavlja /prevod
14 engleskog transkripta: "15. maj 1992."/.

15 O: Da. On Kriznom štabu dostavlja na daljnji postupak molbu zarobljenog
16 /nerazgovetno/ za oslobađanje iz pritvora, što dokazuje da je on imao ovlasti
17 odobravati ili odbacivati zahtjev za oslobađanje.

18 P: I ja mislim da time smo završili primjere koji se odnose na puštanje
19 zarobljenika iz zatočeničkih centara.

20 O: Da.

21 P: Sljedeća tema u vašem izvještaju. U stavku 60 Vašeg izvještaja
22 govorite o statusu nesrba u srpskim opštinama, kao o temi rada kriznih štabova.

23
24
25
26
27
28
29
30

1 A prvi dokument koji želim pokazati u vezi s time je oznaka 201, 310, iz
2 općine Čelinac. Možete li nam nešto reći o tome?

3 O: Da. To je odluka Srpske općine Čelinac /?odluka o statusu nesrpskog
4 stanovništva opštine Čelinac/, datirana 23. jula 1992., Ratnog predsjedništva
5 Čelinca. To je dug dokument, nekoliko stranica. To je zanimljiv dokument. U
6 samom naslovu se govori o statusu nesrpskog stanovništva. U članku 1. kaže se:
7 "Zbog izvođenja borbenih dejstava na teritoriji opštine Čelinac osnovani su
8 razlozi da se nesrpskom stanovništvu u području opštine Čelinac odredi poseban
9 status."

10 U članku 2. se nalazi popis nesrba, 34 imena, većinom Muslimani i jedan,
11 očito, Hrvat, zadnji.

12 U članku 3. se navodi da nesrbi - "građani iz člana 1.", dakle nesrbi -
13 "imaju pravo da nesmetano žive u krugu svojih domaćinstava, da rade i proizvode
14 i time zadovoljavaju svoje životne potrebe".

15 U članku 4.: "Građanima iz člana 1 dozvoljava se napuštanje teritorija
16 općine Čelinac pod uvjetom da se iseljavanje vrši organizirano."

17 /?Članak 5:/ "Nesrbi ne smiju se kretati po gradu Čelinac u vremenu od
18 4.00h popodne do 6.00h ujutro. Ne smiju se kretati ulicama, po ugostiteljskim
19 objektima, ne smiju se kupati u rijekama Vrbanji i Ješavici /u engleskom
20 transkriptu: 'Josava'"/, niti loviti i riboloviti. Zabranjeno je putovanje iz

21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 naselja u drugi grad bez odobrenja nadležnog opštinskog organa. Zabranjuje se
2 posjedovanje bilo kakvog vatrenog oružja, bez obzira na to da li postoji dozvola
3 za to oružje ili ne. Zabranjuje se kretanje i upotreba automobila. Zabranjeno je
4 okupljanje u grupi većoj od tri muškarca. Zabranjuje se ostvarivanje kontakata
5 sa rodbinom koji nisu mještani općine. Zabranjuje se korištenje sustava veze,
6 osim pošte i telefona. Zabranjuje se držanje /?nošenje/ bilo kakve uniforme.
7 Zabranjuje se prodaja nekretnina i zamjena stanova bez posebnog odobrenja
8 nadležnog opštinskog organa."

9 Članak 6., on obavezuje da se pojavljuju na radnoj obavezi i da se ne
10 čini ništa čime bi skrnavili borbu srpskog naroda za svoju slobodu.

11 U članku 7. postoje posebna ograničenja za osobe iz člana 2. - oni ne
12 smiju ostvarivati kontakte u komšiluku i drugdje, šire. Ne smiju se kretati
13 između /?00.00h i 24.00h/. Dakle, 24 sata na dan ne smiju kretati i izlaziti iz
14 domova, osim ako nisu pozvani na rad.

15 I, /?članak 8./, Ratno predsjedništvo može dati dopuštenje, odnosno može
16 reći da se to neće odnositi na određene ljude.

17 P: Imate li kakvih informacija koje se odnose na podatke iz popisa
18 stanovništva 1991. za općinu Čelinac?

19 O: Da. 11% su bili Muslimani, skoro nije bilo Hrvata, kao što se vidi na
20 ovom popisu. Ostalo su bili Srbi. Mislim da je bilo 2.100 Muslimana.

21 P: Hvala. Sad ću Vas uputiti na oznaku 202, /?glavna oznaka 119/.

22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ako smijem postaviti jedno pitanje. Ako
2 sam dobro shvatio, ove specifične mjere bi se primjenjivale na preko 1% -

3 GĐA SVEDOK: [simultani prevod] 11%.

4 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ne, gledam popis iz člana 2, specifične
5 mjere. A Vi ste rekli član 1?

6 GĐA SVEDOK: [simultani prevod] Član 1. se odnosi na nesrpsko
7 stanovništvo. A u članu 2. su imenom popisani određeni ljudi. A u članu 7. se
8 pozivaju na osobe iz člana 2. koje se ne smiju kretati -

9 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da. To mi je promaklo. Puno hvala na
10 ovom objašnjenju i pojašnjenju.

11 G. HANNIS: [simultani prevod]

12 P: Molim Vas, imate li dokument iz Šipova?

13 O: Da. Ovaj dokument iz Čelinca je najsveobuhvatnija mjera Kriznog štaba
14 ili Ratnog predsjedništva u pogledu statusa nesrba ali, kao što sam već
15 spomenula, to je predmet rada mnogih kriznih štabova u manjim razmjerama. Ali,

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 preokupacija nije bila ograničena samo na Čelinac. /?Imamo/ Zapisnik sa sastanka
2 općinskog Kriznog štaba Šipovo, ovo je od 19. maja 1992. godine. Stranica 5.
3 prijevoda, a u B/H/S- verziji... ja se ispričavam, moram malo dulje tražiti jer je
4 u rukopisu.

5 P: Vjerujem da je oznaka 02194138.

6 G. STEWART: [simultani prevod] Vi ste spomenuli sljedeća oznaka, ali
7 nije. Tek toliko da oni koji čitaju mogu lakše pratiti.

8 G. HANNIS: [simultani prevod] Hvala Vam, gospodine Stewart. Da, dobro
9 ste rekli. /prevod engleskog transkripta: "Glavna oznaka 119."/

10 GĐA SVEDOK: [simultani prevod] U B/H/S verziji to je na vrhu stranice
11 koju ste Vi dali, a oznaka je 02194138. I u tome Krizni štab raspravlja o
12 raspodjeli humanitarne pomoći. Jedan je član rekao da je primijetio da postoje
13 na popisu i Muslimani, oni koji primaju socijalnu pomoć, a drugi član Kriznog
14 štaba /?kaže/ da se to podijeli samo Srbima. Zaključak je da će se to stranci
15 prepustiti da raspravi. Dakle, vidi se da je ovo tema rada Kriznog štaba.

16 P: Imate li još jedan odjeljak u tom istom dokumentu?

17 O: Da. Baviću se time kad se budemo bavili otpuštanjima s posla. A -

18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 P: Budući da smo već blizu kraju vremena, možemo se time pozabaviti.

2 O: Da. To je na stranici 6., na dnu stranice.

3 P: U B/H/S verziji, 4139.

4 O: Dakle: "Smjena Muslimana s određenih položaja: zamena u pošti, u
5 vatrogasnom društvu, na benzinskoj pumpi. Smijeniti mesara i ostale Muslimane sa
6 različitih rukovodnih funkcija u 'Vitorogu'." "Vitorog" bi trebalo biti
7 poduzeće, ne znam kakvo.

8 G. HANNIS: [simultani prevod] Hvala, časni Sude, ja mislim da bi ovo bio
9 dobar trenutak za prekid.

10 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Hvala Vam, gospodine Hannis. Vijeće je u
11 potpunosti svjesno činjenice da smo jedan sat kasnili. Da li biste trebali sat
12 više od onoga što ste juče najavili?

13 G. HANNIS: [simultani prevod] Možda čak i malo više. Jučer sam se
14 osvrnuo na to da bismo brže prošli kroz studije primjera određenih općina, ali
15 čini mi se da ne idemo tako brzo koliko bismo htjeli. I, gledajući ove
16 dokumente, ja se nadam da ćemo moći eliminirati te stvari i završiti do kraja
17 sutrašnjeg radnog dana. Ne znam da li ćemo prije toga.

18 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da. Molim Vas, pobrinite se da možemo
19 završiti do sutra. Znae da treba odrediti određene prioritete, jer neki od ovih

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 materijala su spomenuti kao fusnota, a iz nekih dokumenata se čita samo po jedna
2 rečenica ili redak. A te smo mogli i sami. Molim Vas da učinite to na taj način
3 da ćete prizvati našu pozornost samo na one najvažnije dijelove i da što prije
4 možete završiti svoje glavno ispitivanje svjedokinje.

5 Gospođu Hanson, uz onaj amandman, dakle, imate nalog ne razgovarati sa
6 svojim kolegama - osim o onome što sam spomenuo da se smijete posavjetovati oko
7 onog naloga, mog usmenog - i vidimo se sutra opet na nastavku suđenja u 9.00h u
8 istoj sudnici.

9 Mi prekidamo za danas.

10 ... Sednica završena u 13.45h.

11 Nastavak zakazan za petak,

12 04.03.2005., u 9.00h.

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30